

Redaksjonskomiteens innstilling til Innkomne forslag

- 1 Redaksjonskomiteens medlemmer:
- 2 Aleksandra Seljeseth, Troms og Finnmark, leder
- 3 Hoda Imad, SST og Viken
- 4 Fawzi Warsame, Oslo
- 5 Mona Dia, Agder
- 6 Sigrid Bjerke, Innlandet
- 7 Endre Toft, Vestland
- 8 Marcus Stamnes, Møre og Romsdal
- 9 Herman Høgby Robertsen, sekretær

10 **INNHold**

11	Forslag 1: Demokratiet i krise	4
12	Forslag 2: En grønn og rettferdig omstilling	12
13	Forslag 3: Et mer inkluderende samfunn	19
14	Forslag 4: En skole for framtida	24
15	Forslag 5: En god start på livet	29
16	Forslag 6: Et inkluderende studietilbud	32
17	Forslag 7: Et mer rettferdig skattesystem	36
18	Forslag 8: Arbeid til alle	39
19	Forslag 9: En infrastruktur for fremtiden	41
20	Forslag 10: Nordområdeuttaelse	44
21	Forslag 11: Inkluderende og rettferdig asyl- og innvandring	48
22	Forslag 12: Demokrati i Norge	51
23	Forslag 13: Oppgjøret som ikke kom	53
24	Forslag 14: En folkestyrt og rettferdig boligpolitikk	57

25 Forslag 1: Demokratiet i krise

26 De siste årene har nasjonalistiske og autoritære krefter vokst over store deler av verden. I
27 Europa er muslimfiendtlige og høyreekstreme krefter på fremmarsj. I Polen jobber
28 regjeringen aktivt for å begrense makten til domstolene. USA har trukket seg fra flere viktige
29 internasjonale avtaler, som for eksempel Parisavtalen om klima og atomavtalen med Iran.
30 Brasil har valgt en høyrepopulistisk president som er negativ til homofile, og som tidligere
31 har uttalt at han er for diktatur. På forskjellige måter jobber disse kreftene i motsatt retning
32 av det multilaterale samarbeidet som menneskerettighetene er tuftet på.

33 Når respekten for reglene som stater har blitt enige om forsvinner, går det på bekostning av
34 rettighetene til befolkningen – spesielt de ekstra sårbare gruppene som er avhengige av at
35 deres menneskerettigheter blir beskyttet.

36 Koronakrisa har vært en øyeåpner for alle som jobber for en verden hvor det er respekt for
37 våre felles spilleregler. Verden trenger mer internasjonalt samarbeid og solidaritet, ikke
38 mindre.

39 **AUFs 5 krav til Norges regjering i arbeidet med menneskerettigheter:**

- 40 1. Ufravikelig beskytte alle menneskers grunnleggende rettigheter.
- 41 2. Styrke og overholde folkeretten.
- 42 3. Særlig beskytte og styrke rettighetene til marginaliserte grupper.
- 43 4. Alt av utviklings- og bistandspolitikk skal ses i sammenheng med
44 menneskerettighetene.
- 45 5. Vår handelsvirksomhet skal ikke bidra til brudd på menneskerettigheter eller ha
46 negative ringvirkninger på miljø og klima.

47 **AUFs krav til Norge i FNs sikkerhetsråd**

48 I en tid med autoritære krefter på fremmarsj, må vi hegne om demokratiske institusjoner. FN
49 er den største demokratiske institusjonen i vår tid. Det er svært positivt at Norge har fått
50 plass i FNs sikkerhetsråd. Nå må plassen brukes til å skape forandring.

51 Norsk utenrikspolitikk må preges av grunnpilarene fredsdiplomati, menneskerettigheter og
52 humanitære initiativ, og dette gjelder også Norges rolle i FNs sikkerhetsråd. Norge må ta til
53 motmæle når supermakter står i veien for at menneskerettigheter overholdes verden over.
54 Norge må være tydelig på at folkeretten gjelder alle, og vi må opptre som et selvstendig
55 medlem av sikkerhetsrådet.

56 AUFs fem mål for Norges medlemskap i sikkerhetsrådet:

- 57 1. Bidra til å løse langvarige konflikter, med særlig fokus på konflikter med store sivile
58 konsekvenser.
- 59 2. Gjenreise legitimiteten til FN som en institusjon preget av demokrati, åpenhet og
60 samarbeid. Dette inkluderer avskaffelse av vetoretten.
- 61 3. Sette kvinners rettigheter på dagsorden og føre en aktiv feministisk utenrikspolitikk.
- 62 4. Kjempe for grunnleggende rettigheter som demokrati og ytringsfrihet.
- 63 5. At Norge arbeider for større tilslutning til FN-traktaten om internasjonalt forbud mot
64 atomvåpen og gjensidig nedrustning.

65 **USA:**

66 De siste årene har menneskerettighetssituasjonen i USA utviklet seg negativt. Dette er først
67 og fremst ille for landets marginaliserte grupper, kvinner, skeive og mørkhudede. Likevel
68 mener AUF det er viktig å poengtere at det som skjer i USA, som en av verdens
69 supermakter, påvirker resten av verdenssamfunnet. Donald Trump har trukket landet fra
70 Parisavtalen, atomavtalen med Iran og kuttet i støtten til seksuell og reprodutiv helse. Den
71 systematiske og institusjonelle rasismen som har rådd over USA i flere tiår må få en
72 sluttdato. AUF mener at USA i flere tiår har vist sterk forakt for menneskerettighetene, og
73 våre alliertes behandling av egne innbyggere må få konsekvenser for det internasjonale
74 samarbeidet for at vi skal fortsatt ha troverdighet i kampen for en verden basert verdier som
75 rettferdighet, frihet og likeverd.

76 **AUF mener:**

- 77 ● Guantanamo Bay-fangeleiren må stenges.
- 78 ● Norge må fordømme USAs angrep på kvinners seksuelle og reprodutiv rettigheter,
79 samt erstatte støtten til seksuell og reprodutiv helse som Donald Trump kuttet i
80 2017.
- 81 ● Norge må fordømme den systematiske og institusjonelle rasismen i USA, samt den
82 brutale politivolden.
- 83 ● Norge må fordømme USAs bruk av internering av barn og barnefamilier, samt
84 tvangsseparering av familier.
- 85 ● Norge må fordømme at amerikanske barn og ungdommer blir plassert i fengsler for
86 og sammen med voksne.
- 87 ● Norge må fordømme USAs bruk av dødsstraff og tortur.

88 **Russland:**

89 Menneskerettighetssituasjonen i Russland forverres hvert eneste år Vladimir Putin sitter
90 med makta i landet og styrer med jernhånd. AUF er veldig bekymret for at organisasjons-,
91 ytrings- og religionsfriheten, kvinners seksuelle og reprodutiv rettigheter og skeives

92 rettigheter angripes systematisk av russiske myndigheter. Samtidig er fengsling av
93 opposisjonelle, skeive, meningsmotstandere og journalister på falsk grunnlag er veldig
94 utbredt. Menneskerettighetssituasjonen i landet blir òg forverret av Putins utvidede
95 presidentperiode, ufrie valg og forfølgelse av opposisjonen.

96 **AUF mener:**

- 97 ● Norge må fordømme forslaget om å utvide Vladimir Putins presidentperiode.
- 98 ● Norge må være pådriver for gjennomføring av frie og demokratiske valg i Russland.
- 99 ● Norge må fordømme Russlands systematiske angrep på kvinner, skeive, journalister
100 og den politiske opposisjonen.
- 101 ● Norge må fordømme Russlands forsøk på ekspansjon.
- 102 ● Norge må fordømme Russlands bruk av dødsstraff og tortur.

103 **Palestina:**

104 Siden 1948 har palestinere kjempet for frihet, rettferdighet og grunnleggende
105 menneskerettigheter. Likevel bryter israelske myndigheter folkeretten og
106 menneskerettighetene hver eneste dag gjennom en ulovlig okkupasjon. Langvarige
107 konflikter kan ikke normalisere grove menneskerettighetsbrudd. Verdenssamfunnet er nødt
108 til hegne om våre felles spilleregler ved sanksjonere mot myndigheter som gjentakende
109 ganger bryter menneskerettighetene og folkeretten for å oppnå en verdensorden basert på
110 likeverd og rettferdighet.

111 **AUF mener:**

- 112 ● Enhver fredsforhandling uten palestinsk deltakelse er illegitim og ugyldig.
- 113 ● FNs delingsplan fra resolusjon 181 må ligge til grunn for en tostatsløsning.
- 114 ● Apartheidlovene som diskriminerer palestinerne må avskaffes.
- 115 ● Palestinere og israelere må bli dømt ut fra samme lovverk og lovgivning.
- 116 ● Blokaden av Gaza må umiddelbart avskaffes, og befolkningen på Gaza må få
117 bevegelsesfrihet og muligheten til å gjennomføre selvstendige valg.
- 118 ● Israelske myndigheter plikter å gjenoppbygge Gaza etter de omfattende israelske
119 bombeangrepene.
- 120 ● Norge må styrke menneskerettighets- og demokratiarbeidet i Palestina.
- 121 ● "The Act of Return" må respekteres, og palestinske flyktningers rett til å returnere til
122 Palestina må overholdes.
- 123 ● Norske myndigheter forplikter seg å ta opp Israel/Palestina-konflikten i hver
124 anledning i møte med Israelske myndigheter.

- 125 ● At Norge skal reagere internasjonalt mot at medlemmer av FNs sikkerhetsråd bruker
126 veto-retten i spørsmålet om FNs innblanding i en fredsløsning i Palestina/Israel.

127 **India:**

128 11. desember 2019 vedtok Indias nasjonalforsamling en lovendring som åpner for at
129 buddhister, kristne, hinduer, jainister, parsere og sikher med opphav fra Afghanistan,
130 Bangladesh og Pakistan kan få indisk statsborgerskap. Loven åpner derimot ikke for at
131 innvandrere med muslimsk tro får søke eller innvilget statsborgerskap. Myanmars
132 rohingyaer, Sri Lankas tamiler og Kinas tibetanere omfattes heller ikke av loven. Dette
133 forslaget rammer i tillegg skjevt, ved at indiske kvinner i større grad enn indiske menn
134 mangler tilgang på dokumentasjon og identifikasjonspapirer.

135 **AUF mener:**

- 136 ● Likhhet for loven må gjelde Indias nye statsborgerskapslov.
137 ● Norge må ta til ordet for at Indias nye statsborgerskapslov er brudd på
138 menneskerettighetene.
139 ● Norge må stille seg kritiske til Narendra Modis hindunasjonalistiske regjerings
140 innføring av det landsdekkende borgerregisteret (National Register of Citizens).
141 ● Norge må støtte de fredelige demonstrasjonene i India.

142 **Polen:**

143 Det nasjonalkonservative og høyrepopulistiske regjeringspartiet i Polen, Lov og
144 Rettferdighet (PiS), har de siste årene drevet med en aggressiv politisk kampanje mot sin
145 skeive befolkning. Den politiske kampanjen har resultert i økt hatkriminalitet, og over 100
146 LHBTI-frie soner. Dette har spesielt gått utover skeive og kvinner i landet. Sistnevnte gruppe
147 har fått sine seksuelle- og reproduktive rettigheter innskrenket i form av Europas strengeste
148 abortlover.

149 **AUF mener:**

- 150 ● Norge må fordømme all diskriminering av LHBTI-personer.
151 ● Norge må fordømme Polens innføring av LHBTI-frie soner.
152 ● Norge ikke skal gi økonomisk støtte til Polen frem til regjeringens aggressive
153 hatkampanje overfor skeive og kvinner stoppes.
154 ● Norge må gå i bresjen for å styrke lhbt-personers grunnleggende
155 menneskerettigheter i EU og FN.

- 156 • Norge skal protestere mot Polens uttrekking av Istanbul-konvensjonen, samt arbeide
157 for at kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter i Polen blir overholdt og
158 respektert.

159 **Kina:**

160 Kommunistpartiet (KKP) har hatt makta i Kina siden 1949, og har siden da innskrenket
161 rettighetene til store deler av befolkninga. Landets marginaliserte grupper er særlig utsatt
162 for grove menneskerettighetsbrudd. KKP's autoritære og kontrollerende politikk overfor
163 landets innbyggere har resultert i masseovervåkning, massefengsling av opposisjonen og
164 journalister, ytrings-, bevegelses-, menings- og pressefrihet er så og si ikke-eksisterende og
165 de siste årene har myndighetene bedrevet etnisk og kulturell rensing av landets muslimske
166 befolkning.

167 Hittil har over 1 million uigurer i Kina blitt sendt i arbeidsleirer i den nordlige kinesiske
168 provinsen Xinjiang. I leirene blir uigurene forbudt å praktisere sin egen religion, og får ikke
169 slippe ut av leirene før de kan bevise myndighetene om de har endret sitt språk, tro og
170 væremåte. I leirene legitimerer Kina grove menneskerettighetsbrudd som psykisk tortur,
171 brudd på religions og ytringsfrihet som nødvendige anti-terroriltak.

172 **AUF mener:**

- 173 • Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på uigurene.
174 • Norge skal kreve at de kinesiske myndighetene stenger leirene i Xinjiang og at de
175 skal stå ansvarlige for gjenforening av ofrenes familier.
176 • Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på landets LHBTI-befolkning.
177 • Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på opposisjonen og
178 journalister.
179 • Norge må gjennomføre politiske og økonomiske sanksjoner for å styrke
180 menneskerettighetssituasjonen i Kina.
181 • Norge skal være pådriver for at journalister internasjonale observatører får tilgang til
182 Xinjiang-provinsen for å gjennomføre en uavhengig granskning og rapportering av
183 menneskerettighetssituasjonen i provinsen.
184 • Norge skal boikotte vinter-OL i Beijing i 2022.
185 • Norske myndigheter skal ta opp situasjonen i Xinjiang i hver anledning i møte med
186 kinesiske myndigheter.
187 • Oppfordre EU og andre overnasjonale organisasjoner til å sette press på Kinas
188 behandling av muslimer i Xinjiang. Samt ha klare standpunkter på situasjonen i
189 landet.

190 **Myanmar:**

191 Siden slutten av august 2017 har myndighetene i Myanmar oppfordret og instruert landets
192 militære til å utføre drap, voldtekter, vilkårlige pågrep og påtenninger av hundrevis av
193 hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten. Mer enn én million rohingyaer er blitt
194 drevet på flukt til nabolandet Bangladesh. FN anser rohingyaene som en av verdens mest
195 forfulgte minoriteter.

196 **AUF mener:**

- 197 ● Det må settes internasjonalt press på Myanmar for å stoppe den etniske rensingen
198 av rohingyaene.
- 199 ● Rohingyaene må få flyktningstatus i tråd med FNs flyktningkonvensjon.
- 200 ● Norge skal kreve at myndighetene i Myanmar skal tillate internasjonale, anerkjente
201 hjelpeorganisasjoners bidrag.
- 202 ● Rohingya-folket må få rettigheter på lik linje som alle andre etniske folkegrupper.
- 203 ● Rohingya-folket skal få status som et etnisk folkeslag og få innvilget
204 statsborgerskap i Myanmar.

205 **Hviterusland:**

206 Aleksandr Lukasjenko har vært sittende president i Hviterusland de siste 26 årene, og styrt
207 landet med jernhånd på bekostning av innbyggernes grunnleggende menneskerettigheter. I
208 2006 innrømmet han å ha bedrevet valgfusk, og det er gode grunner til å tro at årets valg er
209 falsifisert og gjennomført i stikk i strid med globalt anerkjente standarder for demokrati. I
210 kjølvannet av valget 9. august har den politiske opposisjonen arrangert fredelige
211 demonstrasjoner, men Lukasjenko har svart med politivold, massefengsling av uskyldige
212 mennesker og skarpt. Flere hundre har mistet livet, flere tusen har blitt fengslet og
213 menneskerettighetssituasjonen i Hviterusland er kritisk.

214 **AUF mener:**

- 215 ● Norge skal være pådriver for at det gjennomføres nye og frie valg i Hviterusland.
- 216 ● Norge skal støtte de fredelige demonstrasjonene, og fordømme aggressiv politivold
217 overfor de fredelige demonstrantene.
- 218 ● Norge skal fordømme regimets blokkering av internett og bruk av
219 masseovervåkning.
- 220 ● Norge skal være pådriver for å sikre hviterusserne reell organisasjons- og
221 ytringsfrihet.
- 222 ● Norge skal ta til ordet for å slippe fri hviterussiske journalister, fagforeningsledere og
223 opposisjonspolitikere.
- 224 ● Norge skal være pådriver for at det gjennomføres en uavhengig gransking av
225 menneskerettighetssituasjonen i Hviterusland.

226 **Tyrkia:**

227 President Recep Tayyip Erdogan har sittet med makten i Tyrkia i 17 år, først som
228 statsminister og deretter som president, og har på den tiden rukket å innskrenke mange
229 demokratiske friheter i Tyrkia. Pressefrihet, LHBTI-rettigheter, kurdernes rettigheter er
230 områder Tyrkia har tatt store tilbakesteg på de siste årene.

231 **AUF mener:**

- 232 ● Tyrkias presidentskap må få en periodebegrensning
- 233 ● Det må gjeninnføres grunnleggende pressefrihet i Tyrkia.
- 234 ● Norge må fordømme Tyrkias invasjon av Nord-Syria.
- 235 ● Tyrkia må anerkjenne kurderne som minoritet og gi kurderne grunnleggende
236 rettigheter.
- 237 ● Norge må anerkjenne og fordømme folkemordet på armenerne.
- 238 ● Norge mener at NATO skal vurdere en mulig suspensjon av Tyrkia i alliansen.

239 **Oromo-folket:**

240 Etiopias største etnisk folkegruppe, Oromo-folket, er en folkegruppe som historisk har blitt
241 politisk og kulturelt marginalisert av etiopiske regimer. Menneskerettighetssituasjonen i
242 Etiopia i dag er et resultat av en autoritær stat som utsetter det nasjonale valget på
243 ubestemt tid, fengsler politiske motstandere og svarer demonstranternes krav om demokrati
244 og rettferdighet med skarpe skudd. Flere hundre demonstranter har de siste månedene blitt
245 drept eller skadet av vold utført av myndighetene.

246 **AUF mener:**

- 247 ● Norge skal være pådriver for at det gjennomføres frie og rettferdige valg.
- 248 ● Norge må gå i dialog med den etiopiske regjeringen for å sikre at samtlige norske
249 borgere som befinner seg i Etiopia er trygge
- 250 ● Norge må fordømme militær- og politivold mot sivile og demonstranter. Statlig vold
251 må opphøres.
- 252 ● Norge skal være pådriver for en uavhengig etterforskning av drapet på
253 Oromo-aktivisten Haacaaluu Hundeessaa.
- 254 ● Alle politiske fanger som er ulovlig fengslet må løslates.

255 **Menneskerettighetslov for næringslivet:**

256 Næringslivet må spille en avgjørende rolle i arbeidet for en verden som respekterer
257 menneskerettigheter og miljø. Det handler om at alle norske forbrukere skal være garantert
258 produkter og tjenester som ikke har resultert i menneskerettighetsbrudd, dårlige
259 arbeidsvilkår og negative miljøkonsekvenser. Felles internasjonale spilleregler vil kunne gi
260 like konkurransevilkår, men aller viktigst vil det utjevne de sosiale og økonomiske
261 forskjellene i verden.

262 **AUF mener:**

- 263 ● Menneskerettighetsloven for næringslivet må ivareta menneskerettigheter, miljø og
264 klima.
- 265 ● Menneskerettighetsloven for næringslivet må ivareta varslene, samt gi tilgang til
266 klage- og oppreisningsmekanismer.
- 267 ● Menneskerettighetsloven for næringslivet må legge til rette for sanksjonsmuligheter
268 ved brudd på loven.
- 269 ● Menneskerettighetsloven for næringslivet må sørge for transparens i aktørens
270 leverandørkjede og organisering, samt avdekke korrupsjon og ulovlig organisering.
- 271 ● Menneskerettighetsloven for næringslivet må sørge for kontinuerlig samarbeid
272 mellom næringslivsaktører og sivilt samfunn, lokalbefolkning og fagforeninger.

273 **Norsk bistand: solidaritet, ikke veldedighet**

274 Solidaritet er AUFs grunnprinsipp både for vår bistandspolitikk og for vårt prosjektarbeid.
275 Bistand kan brukes til å skape endring og en bedre verden, der makt og ressurser er
276 rettfærdig fordelt, eller det kan brukes til veldedighet og ukritisk tjenesteyting.

277 *AUFs prinsipper for norsk bistand*

278 Bistand som går ut på å drifte skoler og helsetjenester, som kan bidra til å undergrave det
279 politiske systemet og myndighetenes ansvar i mottakerlandet, skaper en avhengighet som
280 er uønskelig. I stedet må fokuset i norsk bistand være demokrat- og statsbygging. De siste
281 årene har bistandsnivået i Norge sunket. Denne utviklingen vil AUF snu. Vi mener Norge må
282 øke sin bistand, både målt i kroner og i andel av BNI.

283 Norsk bistand må være en feministisk bistand, den må utjevne forskjeller og bekjempe
284 fattigdom. I tillegg må norsk bistand ha et langsiktig perspektiv og organisasjoner som
285 driver bistandsprosjekter må ha stabile rammer.

286 Når verden rammes av kriser, skal Norge bidra med nødhjelp. Likevel skal Norge aldri drive
287 med tjenesteyting for mottakerland eller annen veldedighet som skaper avhengighet.

288 AUF beklager at regjeringen gjennom Norads demokratistøtte i mindre og mindre grad
289 prioriterer politiske prosjekter som faktisk kan gjøre en forskjell, og i større og større grad
290 prioriterer helt upolitiske prosjekter. Denne utviklingen må snus. I tillegg må
291 informasjonsstøtten som går til sivilsamfunnsorganisasjoner opprettholdes og videreføres.

292 *Prinsipper for AUFs prosjektarbeid*

293 Vårt internasjonale arbeid skal alltid være skulder til skulder med våre kamerater, og ha
294 toveis mål. Vi engasjerer oss sterkt i den internasjonale arbeiderbevegelsen, fordi det kun er
295 sammen med våre kamerater i partier og fagbevegelse over hele verden at vi kan nå våre
296 mål om et mer bærekraftig og rettferdig samfunn.

297 AUF skal tilby vår solidaritet og bistå med temaer og arbeidsformer vi har kompetanse på,
298 men skal ikke drive hjelpearbeid. Vårt prosjektarbeid skal føres etter ideen om gjensidig
299 respekt og læring, og alle AUFs prosjekter skal ha et klart mål for hva som skal være AUFs
300 lærings- og erfaringsutbytte.

301 AUF kan ikke samarbeide med organisasjoner som tar til orde for vold i noen form. Vi har
302 nulltoleranse for korrupsjon. Feminisme og antirasisme ligger til grunn for alt vårt politiske
303 arbeid, og vi har som mål at dette skal inkorporeres i alt vårt prosjektarbeid. AUF skal
304 praktisere ikke-voldsprinsippet som en bærende fane for vårt internasjonale
305 solidaritetsarbeid, og brudd på denne linja, enten i form av oppfordring til eller deltakelse i
306 voldshandlinger må ikke tolereres.

307 Forslag 2: En grønn og rettferdig omstilling

308 *Prinsipper for den grønne omstillinga*

309 Klima- og miljøproblemer gir utfordringer på tvers av landegrensene, for mennesker og i
310 samfunnet vårt forøvrig. Samtidig som klimagassutslippene øker, blir konsekvensene mer
311 dramatiske for hver dag som går. Vi får stadig økt kunnskap om både årsaker og
312 konsekvenser av klimaendringer, og et internasjonalt forskningsmiljø gir en klar anbefaling:
313 Planeten og verdenssamfunnet trenger tiltak nå.

314 For vår bevegelse er solidariteten i klimapolitikken avgjørende for å lykkes. Vår bevegelse
315 må gå foran, både internasjonalt på tvers av landegrensene, men også i Norge, i solidaritet
316 med arbeidsfolk over hele landet. By og land må spille på hverandres styrker - både
317 mennesker, ressurser, kompetanse og innsats er avgjørende for å nå målet om
318 fornybarsamfunnet. Det haster å finne løsninger, og de løsningene må vi finne i fellesskap.

319 AUF mener det er arbeiderbevegelsens hovedoppgave å sikre et rettferdig, grønt skifte.
320 Samfunnet trenger raske og dype utslippskutt. Derfor må klima- og miljøhensyn være
321 ledende i alt vi gjør. Klima må sette en ramme for all politikk og måten vi tenker på. Samtidig
322 er det helt avgjørende at ingen mennesker faller fra i prosessen med det grønne skiftet for at
323 vi skal lykkes med omstillingen. Alle mennesker skal leve gode liv - nå og i fremtiden.

324 For AUF går arbeid og klima hånd i hånd. En jobb å gå til og en lønn å leve av - arbeid til
325 alle - skal være jobb nummer én. Fellesskapet vårt er bygd på verdien av vanlige folks
326 arbeid og kompetanse. Samtidig er langsiktig økonomisk stabilitet umulig uten tiltak for
327 klima og miljø. Å holde folk i jobb og skape nye, bærekraftige arbeidsplasser er et
328 fundament for fornybarsamfunnet. Det er jobben arbeiderbevegelsen må gjøre i årene som
329 kommer.

330 Dette er de grunnleggende målene med en sosialdemokratisk grønn omstilling. Med dette
331 som bakteppe, har AUF tre grunnleggende prinsipper for et sosialdemokratisk grønt skifte.

332 1. Tidlig innsats for en bærekraftig klimapolitikk

333 AUF mener den grønne omstillingen må være ambisiøs og svare til Norges
334 klimaforpliktelser. Derfor skal våre løsninger være langsiktige og bygge på bærekraftige
335 prosjekter. Vår politikk kan ikke støtte ikke-fornybare eller ulønnsomme prosjekter som
336 binder Norge til fossil virksomhet i årene fremover. Slike prosjekter må avvikles. Nå trengs
337 det tidlig innsats for å sikre grønne arbeidsplasser i omstillingsprosessene samfunnet vårt
338 skal gjennom. Grønn industri, bransjer og virksomheter må støttes tidlig, slik at vi kan bygge
339 de nye næringene på disse. Nye jobber skapes av utdanning, omskolering og investeringer
340 tidlig i prosessen. Dette er det AUFs mål å sørge for.

341 2. En rettferdig omstilling

342 Skal en grønn omstilling komme alle til gode, må den være rettferdig. Fellesskapet må sørge
343 for at ingen faller fra gjennom klimaløsningene, og AUF vil ha målretta investeringer og
344 prosjekter for folk og områder som påvirkes av omstillinga. De som tar konsekvensene av
345 omstilling må vite at fellesskapet stiller opp for dem - både næringsliv, lokalsamfunn, byer
346 og enkeltmennesker. Hvis alle skal kunne delta i omstillinga vi må gjennom, er det de som
347 har mest også er nødt til å bidra mest. En klimapolitikk må være grønn for å virke, men den
348 må også være rød for å vare. Uten begge deler er ikke Norge beredt for den grønne
349 omstillinga vi skal gjennom. Det er arbeiderbevegelsens oppgave å ta oss trygt gjennom
350 omstillinga.

351 3. Arbeid er nøkkelen

352 Hensikten med en grønn omstilling nå er flere, bedre og stabile jobber for fremtiden. Med
353 sosial rettferdighet, langsiktige løsninger, og tidlig innsats oppnår vi to viktig mål i tiden
354 fremover: lavere klimagassutslipp og flere folk i arbeid. Dette er nøkkelen for å klare det
355 grønne skiftet. Med tidlig innsats i klimapolitikken, som starter omstillinga allerede nå, kan vi
356 sikre at arbeidsplassene står klare når vi trenger dem. Med en rettferdig omstilling som
357 kommer alle til gode sørger vi for at også folk i arbeid og alle, uavhengig inntekt, har
358 mulighet til å bidra. I samarbeid med et organisert arbeidsliv finner vi nøkkelen for den
359 grønne omstillingen. Nå er det bare å sette i gang.

360 *Investere i fremtiden: Sosialdemokratisk politikk for grønn vekst*

361 AUF har som mål at Norge skal være utslippsfritt i 2050. I den prosessen er sosial
362 rettferdighet og stabilitet i arbeidsmarkedet helt sentralt. Et sosialdemokratisk grønt skifte vil
363 kun fungere om det er rettferdig, og det er kun rettferdig om det kommer alle folk til gode.
364 Dette vil kreve investeringer og støtte til arbeidere, folk og områder over hele landet.
365 Samtidig vil områdene som i dag er avhengig av ikke-fornybare sektorer trenge mer støtte
366 enn andre for å oppnå en grønn omstilling hvor ingen faller fra.

367 For å oppnå målene vil Norge dermed trenge investeringer og målrettede tiltak fra både
368 offentlig og privat sektor. AUF vil bruke alle gode krefter for å nå målene med et
369 sosialdemokratisk grønt skifte. Samtidig har staten et særlig ansvar for å finne og
370 gjennomføre løsninger for et grønt arbeidsliv i Norge. Forutsigbare politiske forpliktelser gir
371 stabilitet for markedsaktører, og det er en forutsetning for langsiktig omstilling.
372 Myndighetene må ha en koordinerende rolle i omstilling av ikke-fornybare sektorer, samt
373 tilby kunnskapsbasert støtte til både offentlige og private aktører.

374 Norges konkurransefortrinn er å føre sosialdemokratisk næringspolitikk der vi lar staten ta
375 risiko, bruke statlig eierskap og stille krav. Myndighetene må gi rammeverk som stimulerer
376 private og offentlige investeringer for å bidra til en klimanøytral, konkurransedyktig,
377 inkluderende og grønn økonomi for hele samfunnet.

378 **AUF vil:**

- 379 ● At Norge må bruke EØS-avtalen til tett oppfølging av EUs Green New Deal, aktivt
380 søke muligheter, samt mobilisere satsing fra næringslivet og offentlig sektor.
- 381 ● Ha et statsforetak som tilbyr kunnskapsbasert støtte og koordinerer offentlige og
382 private investeringer i helhetlige grønne vekststrategier, planleggingsfaser og
383 bærekraftige prosjekter.
- 384 ● Mobilisere privat kapital for grønne sektorer gjennom statlige insentiver og stabile,
385 langsiktige rammevilkår.
- 386 ● Støtte bærekraftig vekst og omstilling i leverandørindustrien gjennom nye
387 retningslinjer for offentlige innkjøp, anskaffelser og investeringer.
- 388 ● Gå tidlig inn i sektorer og områder påvirket av omstillingsprosesser med målrettede
389 tiltak som sikrer arbeid, videreføring av kunnskap og økonomisk aktivitet over hele
390 landet.
- 391 ● Ha en statlig eid långiver som tilbyr lån, fremmedkapital og annen ikke-økonomisk
392 støtte for oppstartsbedrifter med prosjekter og virksomhet i grønne sektorer.
- 393 ● Ha en statlig eid långiver som tilbyr lån og støtte for norske virksomheter i grønne
394 sektorer med vekstpotensial på et multinasjonalt nivå.
- 395 ● Opprette egne CO2-fond som sørger for grønne investeringer i både kvotepliktig og
396 ikke-kvotepliktig sektor.
- 397 ● Opprette et CO2-fond for næringslivet etter modell fra NOx-fondet. Fondet skal
398 støtte utviklingsprosjekter, kompetanseheving og investeringer i lav- og
399 nullutslippsteknologi.
- 400 ● Opprette statlig eide grønne fond hvor både offentlig og privat kapital samles og
401 investeres i miljøvennlige prosjekter og virksomheter, med sikte på klima- og
402 samfunnsmessige effekter samt økonomisk lønnsomhet.

403 *Investeringsmuligheter i Norge.*

404 Norge har store vekstmuligheter i tiårene som ligger foran oss. Gjennom historien har en vi
405 levd av ressursene naturen har gitt oss, og forvaltet mulighetene til det beste for folk i
406 landet. Vi lever i en tid hvor petroleumsinntektene vil falle, og store deler av arbeidsstyrken i
407 Norge må skifte fokus til nye industrigrener. Dersom vi skal få til denne omstillinga er vi nødt
408 til å handle mens vi enda har de økonomiske musklene til å få det til.

409 Staten har et særlig ansvar for å finne de nye løsningene som bidrar til et grønt arbeidsliv i
410 Norge. Først og fremst handler det om at staten har et evighetsperspektiv, noe som gjør at
411 vi kan ta større risiko på kort sikt og tenke mer langsiktig enn private bedrifter. AUF mener
412 det er på tide at staten skal peke på nye næringer som vi skal satse på i tiden som kommer,
413 og legge politisk til rette for at de har de beste vekstmulighetene vi kan gi dem.

414 **AUF vil:**

- 415 ● Innføre en sertifiseringsordning for grønn omstilling i industrien.

- 416 ● Opprette et eget hydrogen program i Norge, som er innrettet mot utvikling og
417 skalering av produksjon, distribusjon og anvendelse av grønn og blå hydrogen i
418 Norge.
- 419 ● Innrette Statkraft på en slik måte at de kan gjøre større investeringer i solkraft i
420 Norge.
- 421 ● Endre Statskog slik at de får investeringsmulighet i norsk treforedling og skogbasert
422 industri.
- 423 ● Opprette et auksjonsbasert system for havvind som sørger for at vi når målet om å
424 bygge ut minst 3 GW havvind innen 2030.
- 425 ● Ha en helhetlig plan for energiutbygging i Norge som inkluderer både vann, vind, sol
426 og andre energiformer. En slik plan må utarbeides i samråd med fagmyndigheter
427 etter lokale hensyn og samtidig være i tråd med Norges klimaforpliktelser.
- 428 ● Sikre investeringsbeslutninger i de planlagte Northern lights-utbyggingene i 2020, og
429 legge til rette for flere i framtida.
- 430 ● Realisere en verdikjede for CO₂-håndtering med tre fullskala fangstanlegg innen
431 2022. Fangstanleggene på Klemetsrud og i Brevik skal regnes som to av disse.
- 432 ● Utvide investeringsramma for CCS til å inkludere ytterligere karbonfangst prosjekter i
433 avfallsbransjen og industrien.
- 434 ● Opprette flere etter- og videreutdanninger innenfor grønn industrideknologi som er
435 spesielt målrettet mot arbeidere i petroleumsnæringa og leverandørindustrien.
- 436 ● Gjøre Equinor til et verdensledende energiselskap og fase ut petroleumsaktiviteten til
437 selskapet.
- 438 ● Krevne elektrifisering av alle nye og eksisterende felt.
- 439 ● Endre Enova så de i større grad skal finansiere store og sektorovergripende
440 prosjekter.
- 441 ● Gi Enova en hovedrolle i satsing på hydrogen, ammoniakk og biogass som
442 energibærere.
- 443 ● At staten må ta aktive grep for å sikre en full verdikjede fra produksjon til utnyttelse
444 både for hydrogen, ammoniakk og biogass.
- 445 ● Styrke Innovasjon Norges klima programmer.
- 446 ● Øke klimateknologifondet til 150 milliarder.
- 447 ● Skille i primær- og luksus taksering av strøm og energi for å gi prosess- og
448 tungindustrien bedre konkurransefortrinn.
- 449 ● Ha en mer aktiv stat som etablerer og kjøper seg inn i utvalgte selskaper med
450 strategisk interesse.
- 451 ● Krav til klima og miljø skal vektlegges svært sterkt i alle offentlige anbudsprosesser.
- 452 ● Bedrifter som er klima- og miljøsertifisert skal ha fortrinnsrett ved offentlige
453 anbudsrunder.

454 *Grønn transport*

455 I Norge står transportsektoren for 30% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være
456 nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene

457 som er satt i Paris-avtalen. AUF mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å
458 frakte varer og, tjenester og mennesker på. Dette gjelder i arbeidslivet, hverdagen og på
459 fritiden.

460 **AUF vil:**

- 461 ● At all gods- og persontransport i Norge skal være utslippsfritt innen 2025.
- 462 ● Satse mer på utbygging av jernbane og kollektivtransport.
- 463 ● Bygge høyhastighetstog mellom de norske og nordiske byene.
- 464 ● At det dannes flere direktelinjer mellom Oslo og Europa.
- 465 ● Øke antall sengeplasser på norske nattog.
- 466 ● At alle jernbanelinjer skal være fullelektrifisert
- 467 ● At det legges til rette for landstrømanlegg i hele Norge innen 2025
- 468 ● Innføre et progressivt avgiftssystem på fritidsbåter, og årsavgift og engangsvavgift
- 469 tilsvarende ordningen for biler. Innføre incentivordninger for å elektrifisere fritidsbåter
- 470 ● Innføre et nasjonalt ungdomskort til 200 kroner for alle til og med fylte 25 år

471 *Grønn energi*

472 Ren energi er nøkkelen til et fornybarsamfunnet og skal bli en kommende pilar i norsk
473 økonomi. AUF mener at Norge har de naturgitte fortrinnene og kompetansen som skal til for
474 å utvikle fornybare energikilder, og både produsere og eksportere fornybar energi

475 **AUF vil:**

- 476 ● At det offentlige skal eie vannkraftressursene i Norge.
- 477 ● Oppgradere og modernisere eksisterende vannkraftverk.
- 478 ● At berørte kommuner skal involveres tidlig og grundig i alle vindkraftutbygninger.
- 479 ● Bedre rammebetingelsene for vindkraft i Norge både til havs og på land.
- 480 ● Utbyggingen av nettet må følge utviklingen av vindkraftutbygging.
- 481 ● Ha en storsatsing på utvikling og utbygging av vindkraft offshore.
- 482 ● Ha en plan for resirkulering av mineraler brukt i vindmøllene.
- 483 ● Det skal innføres grunnrentebeskatning på vindenergi.
- 484 ● Utrede en ordning med hjemfallsrett på vindkraft, slik det er på vannkraft.
- 485 ● Innføre en naturressursskatt på vindkraft, som skal komme kommunene til gode.
- 486 ● Kritisk gjennomgå dagens konsesjonsregelverk for vindkraft.
- 487 ● Etablere en nasjonal vindmølle fabrikk i Sandnessjøen.
- 488 ● Legge en helhetlig plan for å dekke fremtidens kraftbehov med fornybar kraft, med
- 489 mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft.
- 490 ● Utvikle industriklynger og synergier mellom havvind, alternative energibærere og
- 491 landbasert industri.

- 492 ● Forske mer på kjernekraft og håndtering av atomavfall, samt bidra til at
493 kjernekraftverk drives på en sikker måte internasjonalt.

494 **DISSENS:** Mindretallet ved Marcus Stamnes, Mona Dia og Endre Toft vil endre 3. kulepunkt
495 fra “At berørte kommuner skal involveres tidlig og grundig i alle vindkraftutbygninger.” til
496 “Vindkraftutbygging må inn i plan- og bygningsloven”.

497 *Grønne næringer*

498 Med et grønnere næringsliv kan vi få mer ut av naturressursene våre, skape vekst og
499 samtidig kutte i utslipp og ta vare på naturen vår. Fellesskapet har et stort ansvar for å
500 bruke naturressursene våre ansvarlig, bærekraftig og framtidsetta.

501 **AUF vil:**

- 502 ● At staten skal ta en større rolle innen utviklingen av treindustrien enn den gjør i dag.
503 ● At det bevilges midler til utvikling av fornybare energikilder av tre.
504 ● At alle offentlige nybygg skal bygges i norsk heltre.
505 ● At hogging av norsk skog skal foregå i en mer kontrollert skala enn i dag.
506 ● At skogen skal eies av fellesskapet.
507 ● Innføre avgift pr. kg avfall bedrifter sender til deponering.
508 ● Forby deponi av avfall fra gruvedrift i fjorder og innsjøer.
509 ● Innføre progressiv moms utifra varenes klimaavtrykk.
510 ● Utvide Arbeidstilsynet sitt mandat til å kunne kreve kompensasjon for underbetaling.
511 ● At havressursene skal være folkets felles gode, og derfor motarbeide privatiseringen
512 og sentraliseringen av fiskerettighetene- og kvotene.
513 ● Forby bentisk bunntåling, og støtte oppunder utvikling av redskap som er mer
514 skånsomme mot havbunnen.
515 ● Gi Arbeidstilsynet mer ressurser for å avdekke kriminalitet i fiskerinæringen.
516 ● Styrke leveringsforpliktelsene.
517 ● Ikke åpne for at fiskebruk skal kunne eie fisketrålere.
518 ● Forbedre den sjøbaserte oppdrettsanleggsnæringen.

519 *Grønne lokalsamfunn*

520 Norge er et land med flere lokalsamfunn og mange kommuner. For å få til det grønne skifte
521 er det viktig at kommunene, fylkene og staten jobber sammen for å nå våre forpliktelser.

522 **AUF vil:**

- 523 ● At alle kommuner skal ha et klimabudsjett og et klimaregnskap som er oppe til
- 524 behandling hvert år med mål om å kutte i utslippene på nivå med våre
- 525 klimaforpliktelser.
- 526 ● At alle kommuner skal ha tilgang på en klimarådgiver.
- 527 ● Forby bruken av engangsplast og ikke-resirkulerbar plast ved offentlige institusjoner.
- 528 ● At alle kommunale avfallsbeholdere skal ha panteringer.
- 529 ● Stille økte krav til avfallshåndtering på offentlige plasser. Det innebærer nok
- 530 søppelbøtter, med rutiner for jevnlig tømming, samt resirkuleringsstasjoner.
- 531 ● Innføre kjøttfrie dager i alle offentlige kantiner hver uke, og ha vegetaralternativer
- 532 hver dag.
- 533 ● Erstatte gummigranulat med mer miljøvennlige alternativer innen 2025.
- 534 ● At kommunene skal legge til rette for å låne ut flere produkter enn bøker, gjennom
- 535 frivillighetssentraler og lignende.
- 536 ● Bevare naturområder som alle har tilgang til, og grunnlovsfeste allemannsretten.
- 537 ● Styrke virkemidlene for økt egenproduksjon av fornybar kraft og gjøre det enklere å
- 538 selge overskuddsproduksjon, som for eksempel solcellepanel.

539 *Grønt forbruk*

540 Vår bruk og kast-mentalitet er ikke bærekraftig, og vi er nødt til å redusere både
541 avfallsmengden og gjenbruke ressursene lenger og om igjen. Vi er avhengige av en mer
542 bærekraftig produksjon, og bedre bruk og utnyttelse av ressurser for å omstille oss til en
543 sirkulær økonomi.

544 **AUF vil:**

- 545 ● Forbruket skal være basert på sirkulær økonomi.
- 546 ● Opprette en nasjonal merking av alle varer for å vise forbrukerne hvor etisk og
- 547 forsvarlig produksjonen er, samt hvor stort klimaavtrykk varen har.
- 548 ● At det innføres et nasjonalt import- og eksportforbud av varer som inneholder
- 549 palmeolje.
- 550 ● Sikre gode og lettvinde løsninger for gjenbruk av blant annet klær, møbler og andre
- 551 forbruksvarer.
- 552 ● Fjerne moms på frukt og grønt.
- 553 ● Fjerne moms på reparasjoner og utleie av klær, tur- og sportsutstyr, verktøy og
- 554 elektronikk.
- 555 ● Utvide reklamasjonsretten.

556 Forslag 3: Et mer inkluderende samfunn

557 Målet for sosialdemokratiet er en verden der alle kan leve gode og frie liv uavhengig av
558 kjønn, bakgrunn, religion, funksjonsevne, seksualitet og kjønnsuttrykk. AUFs
559 inkluderingspolitikk skal fjerne de barrierene som hindrer folk fra å leve gode og frie liv.

560 Et samfunn der mennesker lever frie og likestilte liv skapes gjennom aktiv politikk der
561 mennesker gis muligheter til å være en del av samfunnet. Enten det er i arbeidslivet, på
562 skolen eller gjennom å leve det livet de ønsker.

563 Vår generasjon må gi mennesker mulighet til å bryte ut av samfunnsnormer og forventinger
564 som begrenser dem. Derfor ønsker vi et krafttak mot hatprat, hatkriminalitet, diskriminering,
565 trakassering og rasisme som begrenser folks frihet.

566 Vår bevegelse har en stolt historie med å skape inkludering i samfunnet. AUF mener at
567 fremtidens inkluderingspolitikk krever at vi viser solidaritet med hverandre. Gjennom
568 konkrete politiske tiltak som en bedre inkludering i samfunnet skal vi sørge for at alle får
569 muligheten til å være med i lokalsamfunnet, på et likeverdig grunnlag.

570 *Kampen for et mangfoldig samfunn*

571 2020 har på mange måter vært et vendepunkt i antirasistisk historie. Etter flere
572 demonstrasjoner i USA, Europa og i Norge mot rasisme, har det blitt avslørt hvor utbredt
573 rasisme er i vårt eget land. Hudfarge har i stor grad betydning for hvilke muligheter en har, i
574 hverdagen, arbeidslivet og på fritiden. Dette er grunnleggende motstridende for det
575 samfunnet vi i AUF kjemper for og ønsker.

576 **AUF vil:**

- 577 ● Styrke §185 om hatefulle ytringer.
- 578 ● Øke statsstøtten til antirasistiske organisasjoner
- 579 ● Styrke undervisningen om hatkriminalitet og netthets både på grunnskolen og
580 videregående
- 581 ● Styrke undervisningen om hatkriminalitet og netthets i lærer- og politiutdanningen
- 582 ● At kommuner skal få ressurser til å tilby kurs om rasisme og strukturell rasisme for
583 ansatte i kommunen
- 584 ● At jobbsøknader i det offentlige skal være anonyme frem til innkalling til intervju.
- 585 ● Innføre et kvitteringssystem i politiet som går ut på at man får en kvittering der det
586 opplyses om hvem som er stoppet, hvor og hva slags kontroll det er.
- 587 ● Tillate religiøse plagg i hele arbeidslivet.
- 588 ● At det skal nedsettes en ny ytringsfrihetskommisjon som ser på netthets og
589 formidleransvar.
- 590 ● Opprette hatkriminalitetsgrupper i hvert eneste politidistrikt, og øke bemanningen mot
591 hatkriminalitet kraftig.

- 592 ● Innføre en lov som ansvarliggjør formidlere av netthets.
- 593 ● Det skal økes antall kontroller for å avdekke utelivsdiskriminering.
- 594 ● Innføre et nytt og strengere nasjonalt prikkssystem som blant annet skal avdekke
- 595 funn av diskriminering eller rasisme, hvor konsekvensen av å overgå prikkordningen
- 596 resulterer i inndragelse av skjenkebevilling.
- 597 ● Flytte straffefokuset vekk fra utesteder over mot eierne som drifter dem.
- 598 ● Innføre prøveordning med kroppskamera på politibetjenter.
- 599 ● Styrke undervisningen om rasisme og stigmatiserende holdninger i grunnskolen.

600 *Frihet fra seksuell trakassering*

601 Hvert år anslås det at mellom 8000 og 16.000 kvinner blir utsatt for voldtekt eller
602 voldtektsforsøk i Norge. 1 av 10 menn har blitt utsatt for en form for overgrep i løpet av livet.
603 Til tross for disse dystre tallene, er det bare en brøkdél av voldtekter som ender i
604 anmeldelse, og kun 1% av voldtektsanmeldelsene ender i felle dom. En endring på
605 system- og individnivå må til for å sikre alle mennesker sin grunnleggende trygghet og
606 sikkerhet.

607 **AUF vil:**

- 608 ● At norsk voldtektslovgivning endres slik at voldtekt defineres som ufrivillig seksuell
- 609 omgang, også kalt samtykkelov.
- 610 ● At kampen mot voldtekt må gis en tydelig og langsiktig politisk prioritering.
- 611 Regjeringen må sørge for at det settes av tilstrekkelige ressurser slik at politifolk og
- 612 justissektoren har nødvendig kapasitet og kompetanse til å kunne sikre en effektiv
- 613 strafferettslig forfølgelse av voldtekt som holder en høy kvalitet.
- 614 ● En generell endring av holdninger hvor alle er tydelig på hva en voldtekt er, og som
- 615 utfordrer etablerte voldtektsmyter. En klargjøring av at sex uten samtykke er voldtekt
- 616 plasserer skyld og skam hos overgriper, og bidrar til å svekke voldtektsmyter.
- 617 ● Øke bemanningen på volds – overgrepsmottak samt øke kunnskapen blant de
- 618 ansatte.
- 619 ● Ansette flere psykologer og jurister på mottakssentrene.
- 620 ● Øke informasjon om volds- og overgrepsmottaket, slik at de som har vært utsatt for
- 621 voldtekt får den bistanden de har rett på.
- 622 ● Ha et tett samarbeid med skole, elev, foresatte og skolehelsetjeneste vedrørende
- 623 seksualitetsundervisning- og kursing.

624 *Friheten til å være seg selv*

625 Alle mennesker skal ha frihet til å være seg selv, uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk
626 eller seksualitet. Likevel opplever mange skeive ufrihet i hverdagen ved å ha færre
627 muligheter enn andre til å leve frie og trygge liv. I 2019 falt Norge fra 3. plass til 5. plass i

628 kåringen over hvilke europeiske land som er mest likestilt for lhbti-personer. Dette ble
629 begrunnet i mangel på god politikk på beskyttelse mot medisinske inngripen av
630 interkjønnbarn, manglende beskyttelse for transpersoner og interkjønnpersoner i
631 straffeloven og manglende forbud mot konverteringsterapi.

632 **AUF vil:**

- 633 ● At kjønnsidentitet og -kjønnsuttrykk skal omfattes av Straffelovens paragraf for
634 hatefulle ytringer.
- 635 ● Fordømme konverteringsterapi.
- 636 ● Støtte opp om et nasjonalt forbud av konverteringsterapi.
- 637 ● Kutte all statlig og kommunal støtte til organisasjoner som driver med
638 konverteringsterapi.
- 639 ● At alle som har behov og ønsker kjønnsbekreftende behandling skal få tilgang på
640 dette, og at behandlingen skal kunne skje på hvert helseforetak.
- 641 ● Arbeide for at norske myndigheter, menneskerettighets- og utviklingsaktører
642 systematisk rapporterer menneskerettighetsbrudd på grunnlag av seksuell
643 orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.
- 644 ● Norske behandlingstilbud bør basere seg på WPATHs Standards of Care.
- 645 ● All behandling av kjønnsinkongruens skal være basert på informert samtykke og at
646 samtaleterapi skal inngå i en utforsknings- og/eller utredningsfase.
- 647 ● Familievernkontorenes, barnevernets, barnehagers, utdanningsinstitusjoners og
648 helsevesenets kunnskap om ulike familiekonstellasjoner og familiemangfold skal
649 styrkes.
- 650 ● At kunnskapsnivået om lhbti-familier og ulike familieformer i fosterhjemstjenesten
651 økes og at det aktivt jobbes for å rekruttere lhbti-personer som fosterforeldre og
652 avlastningshjem.
- 653 ● Dokumenter og skjemaer som behandler foreldrerett, familierett etc. gjøres
654 kjønnsnøytrale og tilpasses flere familieformer.

655 *Kampen for et likeverdig samfunn*

656 Personer med nedsatt funksjonsevne er den største og mest mangfoldige gruppen i
657 samfunnet vårt som opplever frihetsberøvelse i hverdagen, på skolen, i arbeidslivet og ellers
658 på fritiden. For å kunne kalle Norge for et likestilt samfunn, trengs det et krafttak for å bedre
659 rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne på alle samfunnsnivå.

660 **AUF vil:**

- 661 ● Myndighetene og partene i arbeidslivet må gjøre det mulig for alle helt eller delvis
662 arbeidsføre å jobbe.

- 663 ● Flere unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer med behov for
664 arbeidsrettet bistand, må få tilpasset oppfølging og komme inn i det ordinære
665 arbeidslivet. Alle NAV-kontor i landet må ha ungdoms- og
666 arbeidsmarkedskompetanse.
- 667 ● Uførereformen må ikke få negative konsekvenser for unge uføre.
- 668 ● Det må bli enklere for unge uføre å utnytte restarbeidsevnen.
- 669 ● Myndighetene og andre aktører må bygge ned barrierer for ungdom som søker
670 utdanning eller arbeid i utlandet.
- 671 ● Fortrinnsretten for funksjonshemmede for offentlig utlyste stillinger må gjelde alle
672 med en funksjonsnedsettelse.
- 673 ● Ekstraavgifter knyttet til sykdom og funksjonshemninger må kompenseres fullt ut
674 gjennom enkle og ubyråkratiske tilskuddsordninger.
- 675 ● Ungdom med funksjonsnedsettelser og kroniske sykdommer skal oppleve frihet fra
676 diskriminering. Norge må oppfylle forpliktelsene i internasjonale konvensjoner om
677 rettighetene til personer med funksjonsnedsettelser, dette inkluderer inkorporering
678 av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne
679 (CRPD) i norsk lovgivning.
- 680 ● Kompetansen om rettigheter og muligheter for elever med funksjonsnedsettelser og
681 kroniske sykdommer må økes.
- 682 ● At retten til brukerstyrt personlig assistanse må utvides til også å gjelde personer
683 med et mindre assistansebehov enn 25 timer per uke.
- 684 ● At også mennesker over 67 år må omfattes av retten til BPA.
- 685 ● At det årlig skal oppdateres om BPA tjenesten og hva som tilbys på kommunenes
686 hjemmeside.
- 687 ● Opprette en koordinator i hver kommune som kan jobbe med ansvar for BPA.
- 688 ● At tilbudet om tegnspråkopplæring for søsken skal styrkes og implementeres i hele
689 landet

690 *Frihet til å leve*

691 Til enhver tid står det mellom 400 og 500 pasienter på venteliste for et nytt organ i Norge.
692 Dessverre er det ikke mange nok organer for å dekke behovet – som blir stadig større. I
693 2019 døde 49 pasienter mens de stod på venteliste for et nytt organ. Hvis
694 organtransplantasjon skal fortsette å være et behandlingstilbud, må det endres fra å være
695 aktiv påmelding til å bli aktiv avmelding. I henhold til loven bestemmer du selv over din egen
696 helse fra fylte 16 år. Før det er det dine foresatte som har bestemmelsesrett.

697 **AUF vil:**

- 698 ● At man skal aktivt avmelde seg til å være organdonor.
- 699 ● Opprette en nasjonal organdonasjonregister.
- 700 ● Alle fra fylte 16 år skal bli automatisk registrert i den nasjonale
701 organdonasjonsregisteret.

702 *Muligheten til å komme tilbake til samfunnet*

703 Det norske fengselsvesenet er basert på humanistiske prinsipper. Hovedmålet med norsk
704 kriminalomsorg er ikke å straffe hardest mulig, men å gi muligheter for å vende tilbake til
705 samfunnet som lovlidige borgere og naboer. Dette vil kreve en enorm satsning på
706 Kriminalomsorgen, og AUF mener derfor det må bevilges betydelige midler til å styrke
707 rehabiliteringsprogram, Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS) og å sikre
708 en forsvarlig bemanning i fengslene.

709 **AUF vil:**

- 710 ● Fjerne ABE-reformen i Kriminalomsorgen.
- 711 ● Trappe opp bevilgningene til Kriminalomsorgen.
- 712 ● Slå kraftig ned på forslag om leie av soningsplasser i utlandet.
- 713 ● Gjennomføre en rehabiliterings reform i kriminalomsorgen med en kraftig utbygging
714 av flere åpne soningsplasser.
- 715 ● Vurdere alle innsatte for åpen soning i fengsel.
- 716 ● Bygge ut flere anstalter for åpen soning.
- 717 ● Ta i større grad bruk av fotlenke og soning hjemme.
- 718 ● Styrke Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS) og utdanne flere
719 fengselsbetjenter.
- 720 ● At det utarbeides en handlingsplan for å utjevne kjønnsforskjeller i
721 kriminalomsorgen.
- 722 ● At det skal være kvinnefengsler i alle landsdeler i Norge.
- 723 ● At omsorgsansvar skal veie tungt ved avgjørelser om soning i fengsel eller med
724 fotlenke.
- 725 ● Styrke barnevernets kompetanse om unge lovbytere slik at etaten er mer rustet til å
726 ivareta barn som ellers ville sonet i fengsel.
- 727 ● Hovedregelen i norsk kriminalomsorg er at ungdom ikke skal sone fengselsstraff i
728 fengsel.
- 729 ● Dersom ungdom begår grove kriminelle handlinger, herunder frihetsberøvelse, drap
730 og terror, må fengselsstraffen alltid sones i ungdomsfengsler. Ansatte i
731 ungdomsfengsler skal ha spesialkompetanse innenfor barn- og ungdomsfagfeltet.

732 Forslag 4: En skole for framtida

733 Sosialdemokratiets fremste mål er like muligheter for alle mennesker. Skal man nå dette
734 målet trenger man en skole hvor alle elever kan realisere sitt potensiale og bli gitt muligheter
735 til å nå sine mål. Fellesskolen vår er det viktigste redskapet vi har mot økende ulikhet. En
736 god skolegang bidrar til å ruste elever for arbeidsmarkedet og bygger tillitt mellom
737 mennesker.

738 Vår visjon er at alle elever skal fullføre skoleløpet og utnytte sitt potensiale og legge til rette
739 for at hver enkelt elev blir sett og fulgt opp. Visjonen vår nås best gjennom en sterk offentlig
740 fellesskole.

741 **AUFs ti skolekrav til Arbeiderpartiet**

- 742 1. Skolehelsetjenesten skal være til stede på skolen hver eneste dag.
- 743 2. Fjerne fraværsgrensa og innføre mer rettferdige regler for fraværstjeneste.
- 744 3. Lovfeste retten til læreplass for alle kvalifiserte elever.
- 745 4. Konesjoner til privat skole drift skal være tidsbegrenset, samt at kommuner og
746 fylkeskommuner skal ha lokal veto rett mot etablering av privatskoler.
- 747 5. Fjerne karakterkravet i matte, norsk og engelsk i lærerutdanningen.
- 748 6. Avvikle hjemmelekser og flytte arbeidet som blir gjort inn i fagtimene som
749 skolelekser på barneskolen.
- 750 7. Endre navnet på religionsfaget i grunnskolen og på videregående opplæring fra
751 KRLE til RLE, og fjerne kravet om at halvparten av undervisningen skal være
752 kristendoms kunnskap.
- 753 8. Oppdatere seksualundervisningen. Innføre mer om grensesetting, seksualitet,
754 relasjoner og følelser. Seksualundervisningen skal også inneholde et kjønns og
755 seksualitets mangfold.
- 756 9. Øke stipendene på vgs slik at elevene får dekket sine faktiske utgifter, og utvide
757 grunnstipendet.
- 758 10. Gjennomgå eksamensordningen med mål om en mer rettferdig sluttvurdering, senke
759 prisen på privatisteksamen og gjøre det gratis å ta opp fag man har strøket i.

760 *Vår fellesskole*

761 En av grunnene til at det er små forskjeller mellom folk i Norge, er at millioner av barn og
762 unge gjennom årene har fått lik rett på god utdanning gjennom fellesskolen vår. I
763 fellesskolen møtes barn og unge med ulik bakgrunn, fra ulike samfunns lag, og lærer
764 hverandre å kjenne. 98% av alle barn og unge går på en offentlig fellesskole. Det å styrke
765 fellesskolen er en investering for framtida, og for fortsatt et samfunn med små forskjeller.

766 **AUF vil:**

- 767 ● Ikke bevilge støtte til nye opprettelser av privatskoler.
- 768 ● Ha som mål i skolen at ingen skal behøve å gå på en privatskole.

- 769 ● Øremerke penger til kommunene til overtakelse av private grendeskoler.
- 770 ● Gi fylkeskommunene og kommunene en vetorett mot innføring av nye private
- 771 barnehager, barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler.
- 772 ● At man skal trekke finansiell støtte til private skoler som har et diskriminerende
- 773 verdisyn.
- 774 ● At Fylkeskommunen planlegger omfattende tilsyn overfor privatskoler for å kunne
- 775 gjennomføre sanksjoner dersom de bryter loven.
- 776 ● At skolene øyeblikkelig skal innføre rutiner som skal sikre at ingen elever utsettes for
- 777 diskriminering og negative holdninger fra lærerne og medelever.
- 778 ● Innføre flere valgfag på ungdomsskolen.
- 779 ● Innføre flere hospiteringsdager på ungdomsskolen, og kvalitetssikre
- 780 utdanningsvalgfaget for å sikre ungdomsskoleelever bedre overgang til
- 781 videregående opplæring.
- 782 ● at det må utformes nasjonale retningslinjer rundt håndtering og oppfølging av fravær
- 783 på ungdomsskolen.
- 784 ● Gjøre pensum i alle fag på grunnskolen og VGS tilgjengelig både i bokform og
- 785 digitalt.
- 786 ● Pensumbøker skal gjennomgås og oppdateres med maksimalt 5 års mellomrom.
- 787 ● Pensumbøker i religion skal ha en mer balansert fordeling mellom alle
- 788 verdensreligioner og livssyn.
- 789 ● Sikre klagerett ved video- og lydinnspilling av muntlig og praktisk eksamen, hvis
- 790 ønsket av kandidaten(e).
- 791 ● Innføre heldagsskolen på barneskolen, hvor lekser og fysisk aktivitet skal inkluderes i
- 792 den helhetlige skoledagen.

793 *En inkluderende skole*

794 Inkludering i skolen handler ikke bare om tilpasset undervisning og inkludering i
795 opplæringen, men også et godt elev- og læringsmiljø ellers i skolehverdagen. For at alle
796 elever skal få muligheten til å bli den beste utgaven av dem selv, må de bli sett og hørt. Det
797 psykososiale tilbudet i fellesskolen må styrkes betydelig, både på grunnskolen og i
798 videregående opplæring.

799 **AUF vil:**

- 800 ● at fylkeskommunene overtar ansvaret for skolehelsetjenesten på videregående
- 801 skoler, og staten skal finansiere halvparten av driftskostnadene.
- 802 ● styrke helsesøstertjenesten i grunnskolen, og fokusere spesielt på barneskolen.
- 803 ● ha helsesøster i fast stilling ved alle videregående skoler, og to helsesøstre i fast
- 804 stilling ved skoler med over 800 elever.
- 805 ● innføre tverrfaglig miljøteam på alle skoler.
- 806 ● at alle fylkeskommuner skal ha et eget kompetanseteam knyttet til psykisk helse og
- 807 mobbing.
- 808 ● at alle kommuner skal ha tilgang på beredskapsteam mot mobbing.

- 809 ● at skoler som viser gjentakende svake mobberesultater i elevundersøkelsen skal
- 810 settes under administrasjon.
- 811 ● at dagens klageinstans flyttes til barneombud.
- 812 ● at ansatte i PP-tjenesten i større grad får ansvar for direkte arbeid med elevene som
- 813 trenger ekstra oppfølging.
- 814 ● Alle besøk til ulike guds- og livssynshus skal ha et pedagogisk opplegg.
- 815 ● Skolen skal ta med elever til ulike gudshus og legger til rette for praktisk læring hvis
- 816 mulig.

817 *En universelt utforma skole for alle*

818 Fellesskolen er ingen fellesskole dersom ikke alle barn og ungdommer får muligheten til et
819 likeverdig og godt tilbud. Den største gruppa i samfunnet vårt som opplever daglig ufrihet,
820 er personer med nedsatt funksjonsevne. Derfor må skolene i Norge være universelt
821 utformet, både fysisk og gjennom det pedagogiske innholdet. Vi kan ikke tillate at flere
822 tusen barn og unge får dårligere skoletilbud enn sine klassekamerater på grunn av
823 funksjonsnedsettelse.

824 **AUF vil:**

- 825 ● Alle ungdommer må få tilbud om undervisning under opphold på sykehus eller i
- 826 rehabilitering.
- 827 ● Alle som har behov for tilrettelagt pensum skal ha produksjonsrett på det foretrukne
- 828 mediet.
- 829 ● Alle landets grunn- og videregående skoler må være universelt utformet innen 2030.
- 830 ● Det planlagte veikartet for universell utforming av grunnskolen må iverksettes og
- 831 finansieres, og det må utarbeides et tilsvarende veikart for videregående skoler.
- 832 ● Overgangen mellom skoler og fra skole til arbeid må bli bedre, blant annet gjennom
- 833 styrking av rådgivningstjenesten, styrket samarbeid med NAV, og god
- 834 informasjonsdeling om tilretteleggingsbehov.
- 835 ● Spesialundervisning må utformes og gis av kvalifisert undervisningspersonell, ikke
- 836 ufaglærte assistenter.
- 837 ● Kompetanse på inkludering, tilrettelegging og spesialpedagogikk må inn i
- 838 lærerutdanningen.
- 839 ● Den spesialiserte kompetansen som finnes i Statped må gjøres mer tilgjengelig, ikke
- 840 fragmenteres.
- 841 ● Innføre ATO-avdeling på flere skoler.
- 842 ● Gjøre spesialpedagog til en beskyttet tittel.

843 *Fagarbeidere er framtida*

844 Fagarbeidere er selve bærebjelken i samfunnet vårt. Likevel satses det for lite på yrkesfag,
845 og viktigheten av å være fagarbeider er undervurdert. Det er også et faktum at ikke alle
846 ungdommer ønsker å gå studiespesialiserende linjer, av mange ulike årsaker. Derfor er det i

847 seg selv viktig å gi et fullverdig og godt praktisk tilbud for alle de som ønsker å gå på
848 yrkesfaglige linjer på videregående skoler. Det skal også bli enklere å ta fagbrev etter å ha
849 fått generell eller spesiell studiekompetanse, slik at flere får muligheten til å bli fagarbeidere.

850 **AUF vil:**

- 851 ● Lovfeste retten til læreplass for alle elever på yrkesfag.
- 852 ● At det settes av 1 milliard til nytt utstyr for yrkesfag og at man hvert eneste år setter
853 av mer penger over statsbudsjettet slik at elever på yrkesfag til enhver tid får jobbe
854 med det samme moderne utstyret som vil møte dem i arbeidslivet.
- 855 ● Redusere mengden teori på yrkesfag og introdusere det praktiske tidligere i
856 undervisningsløpet.
- 857 ● Pålegge det offentlige å ta inn lærlinger.
- 858 ● Stille krav om aktive lærlinger ved offentlige anbud.
- 859 ● Øke lærlingtilskuddet, slik at det blir mer attraktivt for bedrifter å ta imot lærlinger.
- 860 ● Gå i dialog med den organiserte arbeidsgiver- og arbeidstakersiden for å øke
861 lærelønnen.
- 862 ● Legge til rette for at personer med fagbrev kan komme inn på høyere studier innen
863 det relevante fagfeltet.
- 864 ● Styrke YSK-tilbudet på norske videregående skoler.
- 865 ● Gi et tilbud til å ta fagbrev for elever som har oppnådd studiekompetanse.
- 866 ● Øke stipendene på vgs slik at elevene får dekket sine faktiske utgifter, og utvide
867 grunnstipendet.
- 868 ● Utrede muligheten for å benytte seg av Steigenmodellen og liknende yrkesfaglige
869 utdanningsløp.
- 870 ● Legge til rette for flere lærlingplasser til sjøs.
- 871 ● Styrke Fagskolen.
- 872 ● At det skal gis informasjon til elever i hele landet om maritim opplæring på VGS.
- 873 ● At det settes i gang en prøveordning på offentlig skoleskip.
- 874 ● Få en maritim utdanning i verdensklasse.
- 875 ● Legge til rette for videre utdanning i militæret som offiser etter fagbrev.
- 876 ● Styrke Fagskolen.

877 *Språk*

878 Sosial kontakt oppstår gjennom kommunikasjon. Språk er nøkkelen til å ta del i samfunnet,
879 få en forutsigbar framtid og få et fullverdig tilbud i skole- og arbeidshverdagen. Økt
880 språkkunnskap kan være en døråpner for mange ved å gi ungdommer flere muligheter
881 senere i arbeidslivet, men også resultere i større forståelse for andre mennesker, kultur og
882 samfunn.

883 **AUF vil:**

- 884 ● Alle elever skal møte både nynorsk og bokmål tidlig i skoleløpet.

- 885 ● Redusere antall karakterer i norskfaget.
- 886 ● At elever skal ha krav på digitale og tekstuelle læremiddel på sitt hovedmål.
- 887 ● Norsk lærerstudenter skal ha to likestilte målformer i utdanninga si.
- 888 ● Innføre tegnspråk og samisk som valgfag på ungdomsskolen. Det forutsetter
- 889 ansettelse av faglærere med riktig kompetanse.
- 890 ● At flere nordmenn uten samisk og kvensk bakgrunn skal kunne ta samisk eller
- 891 kvensk som 2. fremmedspråk.
- 892 ● Sikre at samisk og kvensk historie og kultur får en plass i grunnskoleundervisningen
- 893 i alle skoleløp .
- 894 ● Utvikle nye læringsressurser på samisk, utdanne flere samiske og kvenske lærere,
- 895 og bevare kvoteordningen for samisktalende i høyere utdanning.

896 Forslag 5: En god start på livet

897 Norge skal være et samfunn basert på små forskjeller og store muligheter, hvor bakgrunn
898 eller økonomi ikke skal ha noe å si for ens sjanse til å lykkes. Dette er et verdsett som skal
899 være essensielt fra barndommen av. Barnehagen er en av de viktigste arenaene for å danne
900 et godt grunnlag for barns videre oppvekst og utdanning. Derfor skal det alltid være et mål
901 at alle barn har tilbud om barnehageplass i sitt nærområde. Barnehagen er en viktig arena
902 hvor barn lærer, leker og knytter vennskap med andre barn på sin alder.

903 AUF vil:

- 904 ● Innføre gratis barnehage for alle
- 905 ● På sikt gjøre barnehage obligatorisk for barn fra og med fylte 3 år
- 906 ● Lovfeste retten til barnehageplass for alle
- 907 ● Innføre kryss-søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO

908 *Eierskap og finansiering*

909 Ved å styrke kvaliteten i barnehagene gjennom å satse på flere ansatte og ved å gjøre
910 avstanden mellom skole og barnehage kortere, vil det bli stadig viktigere at flest mulig går i
911 barnehage. Dette er viktig for å unngå at det oppstår et skille i skolen mellom barn som har
912 gått i barnehage og ikke. Samtidig er det viktig at barnehagene har en finansieringsordning
913 som gjør det mulig å tilrettelegge for at hvert barn blir sett og får tilretteleggelse for sine
914 behov.

915 Private barnehager var helt essensielt for å oppnå tilnærmet full barnehagedekning. Nå har
916 tiden kommet der private barnehager har spilt ut sin rolle. Skal man greie å fjerne køen for
917 barnehagene og gjøre den tilgjengelig for alle, er det nødvendig at en stor del av
918 infrastrukturen er offentlig eid. AUF mener at fellesskapet burde ha kontroll over
919 fellesskapets midler, og at det burde være forbudt å ta ut profitt fra barnehagedrift.

920 **AUF vil:**

- 921 ● Fjerne stykkprisfinansieringen og erstatte den slik at kommunenes faktiske utgifter
922 blir dekket.
- 923 ● Forby profitt i barnehagesektoren.
- 924 ● Gradvis overføre private barnehageplasser til det offentlige, så lenge full
925 barnehagedekning ivaretas.
- 926 ● Øremerke penger fra staten til kommunene for overtakelse av private barnehager.
- 927 ● Gi kommunestyrene mulighet til å legge ned veto om opprettelse av nye private
928 barnehager.

929 *Bemanning*

930 Det er viktig at hvert barn blir sett, slik barnas forskjellige behov blir møtt i norske
931 barnehager. For at dette skal være mulig må man ha nok ansatte, noe man oppnår om alle
932 barnehager innfrir bemanningsnormen. Ved å innfri denne normen vil barn også få en bedre
933 oppfølging når det kommer til språkutvikling, læring og utviklingen av barns sosiale
934 kompetanse.

935 Barnehagenormen er et nødvendig tiltak, derfor er det viktig at den blir fulgt opp i hele
936 landet. Det er viktig at alle kommuner har ressursene til å innfri kravene i normen, derfor bør
937 staten bidra med en fullfinansiering for å sikre et like godt tilbud til alle barn i Norge.

938 **AUF vil:**

- 939 ● Alltid ha en voksen per to barn under tre år.
- 940 ● Alltid ha en voksen per fem barn over tre år.
- 941 ● At minst 50% av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere og 25%
942 fagarbeidere.
- 943 ● Løfte fagarbeideren i barnehagen ved å lovfeste barne- og ungdomsarbeiderfaget i
944 barnehageloven.
- 945 ● At det skal bli rekruttert mer mangfoldig til barnehagen.
- 946 ● Alle kommuner skal arrangere en egen fagdag for menn i barnehagen, to ganger i
947 året.
- 948 ● At opptak i barnehagen må følge reglene for avvikling av betalt foreldrepermisjon,
949 slik at barnehageplassen er tilgjengelig når behovet er det.
- 950 ● At den nye "Barnas arbeidsmiljølov" som er inntatt i opplæringsloven også skal
951 omfatte barnehagene.
- 952 ● At kommunene må arbeide for å utvikle trepartssamarbeidet mellom verneombudet,
953 tillitsvalgt og arbeidsgiver på hvert enkelt arbeidsplass.
- 954 ● Sikre at barnehagelærerutdanningene gir studentene god kompetanse i både
955 nynorsk og bokmål.

956 *Tegnspråk i barnehagen*

957 Barn har en unik evne til å lære språk, ved å tydelig kommunisere med kroppsspråk.
958 Kroppsspråk er med å stimulere språksenteret i hjernen, og benyttes av mange som et
959 supplement til vanlig kommunikasjonspraksis i barnehage. Tegn til tale er en pedagogisk
960 måte barn kan lære å kommunisere på, som i økende grad blir brukt hos barn med språk og
961 talevansker, tospråklige barn og hørselshemmede.

962 Språk er finmotorikk som ofte skaper problemer for små barn som nettopp har begynt å si
963 sine første ord. Det er store forskjeller i tale og kommunikasjonsferdighetene til barn, og
964 tegnspråk kan være med på å minske forskjellene.

965 AUF vil:

- 966 ● Få tegnspråk inn i barnehagen.
- 967 ● At alle barnehager skal ha minst en ansatt som kan kommunisere på tegnspråk.
- 968 ● Alle ansatte i barnehagen skal få et årlig tilbud om opplæring i tegnspråk fra
969 kommunen.
- 970 ● At kommunikasjon med tospråklige, hørselshemmede og barn med språk og
971 talevansker skal bli en større del av barnehagelærerutdanningen.

972 Forslag 6: Et inkluderende studietilbud

973 Retten til utdanning skal være lik for alle, uavhengig av bakgrunn og geografi. Det er
974 fellesskapets ansvar å legge til rette for at alle kan ta en god utdanning som er tilpasset den
975 enkeltes behov og kapasitet. For AUF er det et mål at flest mulig skal fullføre studiene man
976 starter på, og oppleve høyere utdanning som oppnåelig i den livssituasjonen man befinner
977 seg i.

978 **Studentøkonomi**

979 Alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning. Derfor må studiestøtte møte studentens
980 reelle behov, og dekke de reelle utgiftene studentene har. Arbeid på siden av studier bør
981 ikke være nødvendig for en økonomisk forsvarlig gjennomføring av studiet. En økt
982 studiestøtte sikrer alle like gode muligheter til å fullføre utdanning.

983 **AUF mener:**

- 984 ● Studiestøtte skal dobles til to ganger grunnbeløpet i folketrygden
- 985 ● Alle studenter skal få studiestøtte 12 måneder i året
- 986 ● Det skal være et mål om økt stipendandel av studiestøtten til 50%.
- 987 ● Studenter skal ha 50% studentrabatt på kollektivtransport i fylkene, uavhengig av
988 alder.
- 989 ● at alle studentrabattordninger skal tilsvare 50% av ordinær pris.
- 990 ● At obligatoriske studieturer skal gjennomføres uten egenandel
- 991 ● At studenter som får praksisplass mer enn en time reisevei fra studiested skal få
992 kostnad for reise dekket.

993 **Studenters helse**

994 AUF mener helsevernet for studenter må styrkes, samtidig som konkurranse fra private
995 aktører unngås. Dyre, private tilbud skal ikke være nødvendig for en god helsehjelp for
996 studenter i Norge. Det må opprettes lavterskeltilbud for studenter som sikrer at de får
997 tilgang til raske behandlinger, legeattester, henvisninger og andre relevante tilbud innen
998 primærhelsetjenesten. Ordningen må finansieres av staten. Samtidig må studenthelse må
999 ses på i en helhetlig sammenheng. AUF anerkjenner tennene som en del av kroppen, og
1000 mener tannhelsetilbudet til studenter må styrkes.

1001 **AUF mener:**

- 1002 ● Det maks være to uker helse- og veiledningskø for studenter.
- 1003 ● Det skal arbeides aktivt for kortere køer til psykisk og fysisk helsehjelp for studenter.
- 1004 ● Tilskuddet til tannhelsetilbud for studenter i Norge må økes.
- 1005 ● Det skal opprettholdes en studentrabatt ved offentlige tannleger, og på sikt skal det
1006 innføres gratis tannlege for alle.

- 1007 ● Det skal arbeides for et tettere samarbeid mellom studenter, studentsamskipnadene,
1008 kommunene og fylkeskommunen for å finne løsninger som motarbeider utfordringer
1009 studenter står overfor.
- 1010 ● at det skal være tilbud om gratis individuell- og gruppetrening for alle studenter i
1011 Norge, gjennom studentsamskipnadenes treningstilbud.

1012 **Studenters psykiske helse**

1013 God psykisk helse er viktig for å mestre studenthverdagen, og psykisk helse-tiltak bidrar til
1014 gode læringsmiljøer for alle studenter. Dagens tilbud møter ikke behov og etterspørsel for
1015 tiltak som bedrer studentenes psykiske helse. Tilskuddet til studenters psykiske helse
1016 gjennom samskipnadene må økes og reguleres etter studentantall med et nasjonal
1017 sammenligningsgrunnlag.

1018 **AUF mener:**

- 1019 ● det skal arbeides for flere lavterskeltilbud for studenter som trenger noen å snakke
1020 med.
- 1021 ● alle landets studentsamskipnader skal ha helsetjenester og helsetilskudd som
1022 reguleres etter studentantall med et nasjonalt sammenligningsgrunnlag.
- 1023 ● at staten skal øke bevilgninger som forebygger studenters psykiske uhelse.
- 1024 ● SHoT-undersøkelsen må ivaretas for best mulig å oppdage mørketall, samt gi
1025 informasjon om det reelle behovet blant studentene.

1026 **Fritidstilbud, ensomhet og trivsel**

1027 God studentkultur er en viktig trivselsfaktor i studenthverdagen, og det kan være
1028 avgjørende for at studenter fullfører studiet. Ensomhet kan skape usikkerhet og frafall fra
1029 studieløpet. Lærestedet bør derfor ta en mer aktiv rolle i sosialisering av studentene, samt
1030 opplyse og tilby tjenester som kan motvirke ensomhet blant studenter. Terapidyrr er et tiltak
1031 som kan bistå studenter i stressende perioder. AUF vil innføre terapidyrrordninger ved alle
1032 universiteter og høyskoler i Norge, og utvidet ordninger som ikke møter etterspørselen.

1033 **AUF mener:**

- 1034 ● det skal være en studentrabatt på alle kulturtilbud.
- 1035 ● at velferdstinget skal være aktiv i arbeidet med å legge til rette for studentaktiviteter.
- 1036 ● studentaktiviteter bør synliggjøres i større grad.
- 1037 ● at kommuner og fylkeskommuner skal bidra med finansiell støtte til å utvide og
1038 utvikle lokale studentforeninger og -organisasjoner.
- 1039 ● at terapidyrrordninger skal innføres ved alle universiteter og høyskoler, og utvides der
1040 det eksisterer fra før.

- 1041 ● At det skal bygges flere kollektive student- og eldreboliger for å redusere ensomhet
1042 blant begge gruppene.

1043 **Barnehagedekning**

- 1044 Studenter med barn kan oppleve det som utfordrende å fullføre studier på normert tid.
1045 Samtidig er det et uttalt ønske fra myndighetene at flere barn skal fødes. AUF mener derfor
1046 det må bli et bedre samarbeid mellom staten, fylkeskommunene, kommunene, og
1047 studentsamskipnader med den hensikt å tilrettelegge tilbud etter individets behov. Det bør
1048 gis tilskudd som sikrer barnehagedekning for studenter, samtidig som det tilbys fleksible
1049 ordninger som er tilpasset studentens hverdag.

1050 **AUF mener:**

- 1051 ● Studentskipnaden skal ha full barnehagedekning med løpende opptak for studenter
1052 med barn, samt tilby fleksible ordninger tilpasset studentens hverdag.

1053 **Universell utforming**

- 1054 AUF mener alle studenter skal føle seg inkludert og ivaretatt på sine høyskoler og
1055 universiteter. Mangelfull universell utforming begrenser muligheten for personer med
1056 nedsatt funksjonsevne til å fungere optimalt i studiehverdagen.

1057 **AUF vil:**

- 1058 ● At studenter som er kronisk syke, har en funksjonsnedsettelse eller blir alvorlig syke
1059 under studietiden skal ha tilgang på ordninger som bidrar til like forutsetninger for
1060 gjennomført studie
1061 ● At alle utdanningsinstitusjoner skal være universelt utformet slik at alle studenter har
1062 mulighet til å starte og fullføre en utdanning
1063 ● at man skal gi mer midler til å gjøre studentorganisasjoner og -bygninger universelt
1064 utformet.
1065 ● At pensum og studiemateriell tilrettelegges for personer med nedsatt funksjonsevne
1066 og gjøres tilgjengelig samtidig som øvrig pensum og studiemateriell.
1067 ● Funksjonshemmede og kronisk syke studenter ved universitet og høyskoler skal ha
1068 reell brukermedvirkning.

1069 **Lære hele livet i hele landet**

- 1070 Norge har et kompetansefortrinn mot utlandet, men forspranget blir mindre for hvert år. AUF
1071 mener at kompetansepolitikken må legge til rette for at alle arbeidstakere kan utvikle

1072 kompetanse, lære seg nye ferdigheter og tilpasse seg nye oppgaver. Kompetansepolitikken
1073 skal gjøre det mulig å lære hele livet i hele landet.

1074 Lavtlønnede i sektorer der utdanningsnivået er lavt, har ofte minst tilgang på etter- og
1075 videreutdanning. Det er viktig at kompetansepolitikken ikke blir en overføring fra de som har
1076 minst til de som har mest. AUF mener at kompetansepolitikken er noe fellesskapet må ta
1077 ansvar for, og ønsker ikke en utvikling der etter- og videreutdanning skal finansieres av den
1078 enkelte.

1079 **AUF mener:**

- 1080 ● Innføre støtte til livsopphold under etter- og videreutdanning for arbeidstakere.
1081 Støtten skal som hovedregel innrettes som stipend, ikke som lån.
- 1082 ● Innføre partssammensatte bransjevise kompetansefond med midler til å finansiere
1083 etter- og videreutdanning samt FoU.
- 1084 ● At fagskolene og høyskolene må brukes mer aktivt i etter- og videreutdanning.
- 1085 ● Gjøre det enklere å kombinere undervisningsstilling i profesjonsutdanningene med
1086 arbeid utenfor undervisningsstedet.
- 1087 ● Fjernet kravet om minimum 50 prosent studiebelastning for å få studiestøtte.
- 1088 ● Utvide muligheten til å ta fag eller utdanning for dagpengemottakere.
- 1089 ● Gi tilbud om etter- og videreutdanning for langtidssykemeldte.
- 1090 ● Redusere avkortningen av studiestøtte for de over 45 år.
- 1091 ● At åtteårsgrensen for å motta studiefinansiering erstattes av en øvre maksgrense for
1092 hvor mye du kan låne, uavhengig av hvor mange år utdanningen varer.

1093 **Menneskelig faktor i opptakssystemet**

1094 Dagens opptakssystem til høyere utdanning er først og fremst basert på karakterer fra
1095 videregående opplæring. Ved studieretninger med høye inntakskrav hvor det er stor
1096 konkurranse om få studieplasser må det ses på muligheter for andre faktorer til opptak, slik
1097 at opptaket kan gjennomføres mer rettferdig.

1098 **AUF vil:**

- 1099 ● Gjennomføre prøveprosjekt med intervju og motivasjonsbrev ved studieretninger
1100 med høye inntakskrav.

1101 **Fremtidens medisinske behov**

1102 Helsevesenet i Norge har et stort behov for flere helsefagarbeidere, sykepleiere og
1103 fastleger for å kunne gi det beste tilbudet for innbyggerne våre. Det er derfor nødvendig
1104 å gi flere muligheten til å spesialisere seg innenfor helsefag, og det er nødvendig å gi
1105 disse gode praksis- og arbeidsmuligheter for å kunne imøtekomme det medisinske
1106 behovet i landet vårt.

1107 **AUF vil:**

- 1108 ● At antall studieplasser på medisinstudiet skal samsvare med fremskrevet behov for
1109 fastleger i fremtiden.
- 1110 ● At antall studieplasser på sykepleiestudiet skal samsvare med fremskrevet behov for
1111 sykepleiere i fremtiden.
- 1112 ● Øke antall studie- og turnusplasser for medisinstudenter.
- 1113 ● At kontinuitet i kommunens legetjeneste skal være en forutsetning for at kommunen
1114 skal kunne ta imot legestudenter.
- 1115 ● Det skal opprettes flere LIS1 stillinger.
- 1116 ● I venting på LIS1 skal det gis relevant arbeid.
- 1117 ● Det skal gis mulighet til å godkjenne autorisasjonen til medisinstudenter fra land
1118 utenfor EU og EØS.
- 1119 ● Det skal ses på andre muligheter enn LIS1.
- 1120 ● At universitetene og høgskolene i Norge skal ha en mer samstemt utdanningsplan
1121 for sykepleierutdanningen.
- 1122 ● At basalfagene som anatomi, fysiologi og biokjemi samt sykdomslære skal få større
1123 fokus av sykepleierutdanningen for å øke kompetansen til helsevesenet.

1124 Forslag 7: Et mer rettferdig skattesystem

1125 Ulikhet er en av de store utfordringene vi står overfor i dag. AUF kan ikke akseptere at flere
1126 og flere barn vokser opp i fattigdom samtidig som rikdom samles på stadig færre hender.
1127 Det er liten tvil om at en radikal omfordeling av formue og eiendom behøves. I et
1128 sosialdemokratisk samfunn krever dette en omfattende reform av dagens skattesystem.
1129 Den rådende ideen om at disse markedskreftene er en naturtilstand må snus. AUF ønsker å
1130 stå i spissen for en omfattende skattereform i landet. En skattereform er ment som
1131 finansieringsgrunnlag til den neste store velferdsreformen i Norge.

1132 Samtidig må vi sørge for at skattlegging bidrar til økonomisk vekst, arbeidsplasser og en
1133 rettferdig grønn omstilling.

1134 **AUF vil at:**

- 1135 ● Skattesystemet skal være progressivt og omfordelende.
- 1136 ● Skattesystemet skal redusere sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet.
- 1137 ● Det totale skattetrykket i Norge økes.
- 1138 ● Skattlegging skal bidra til økonomisk vekst, arbeidsplasser, og rettferdig, grønn
1139 omstilling.

1140 **Inntektsskatt**

1141 AUF er positive til et skattesystem med stigende skattesatser, for økende inntekt. Det er
1142 likevel problematisk at dagens system ikke skiller mellom satsene for de med de aller
1143 høyeste inntektene. Fellesskapet går derfor glipp at viktige ressurser.

1144 **AUF vil:**

- 1145 ● Innføre et ytterligere topptrinn til dagens inntektsskatt.
- 1146 ● Oppjustere frikortgrensen til å være tilsvarende 1G.
- 1147 ● Redusere inntektsskatten til de som tjener under 600 000 ,- i året, og øke
1148 inntektsskatten for alle med over 600 000,- i årlig inntekt.

1149 **Formuesskatt**

1150 Det er et grunnleggende prinsipp for sosialdemokratiet at de som har de største formuene
1151 også skal bidra mest til fellesskapet. Formuesskatten er blant de mest effektive og
1152 omfordelende skattene vi har i Norge. AUF ønsker derfor økt skatt på formue.

1153 Formuesskatten virker i stor grad omfordelende da det er de med de største formuene som
1154 bidrar mest. Flere av Norges aller rikeste betaler ikke andre personlige skatter enn
1155 formuesskatten.

1156 Det er et viktig prinsipp at formuesskatten først og fremst skal betales av de som har mest.
1157 Derfor må bunnfradraget være på et nivå som i stor grad skjermer normale formuer. AUF
1158 mener formuesskatten bør ha en trinnvis innretning slik at de store formuene i enda større
1159 grad beskattes enn i dag.

1160 **AUF vil:**

- 1161 • Fjerne kommunenes mulighet til å nedjustere satsen i formuesskatten.
- 1162 • Innføre en progressiv formuesskatt med bunnfradrag på 2 millioner kroner.
- 1163 • Trinnene vil være 2% for 2-50 millioner, 3,5% for 50-100, og 5,00% for formuer over
1164 100 millioner kroner.

1165 **Skatt ved mottakelse av formuer**

1166 En av hovedgrunnene til at vi i dag ser at rikdom samles hos færre mennesker er blant
1167 annet manglende skattlegging av formue og eiendom som blir arvet. Avkastningen på arvet
1168 formue og eiendom vokser forttere enn skatteleggingen av den, og rikdommen bevares hos
1169 de aller rikeste. Dette på bekostning av vanlige folk. Familiene med størst formuer blir rikere,
1170 mens de med minst får enda mindre. Resultatet av denne urettferdige fordelingen er at
1171 ulikhetene øker.

1172 AUF ønsker en trinnvis beskatning ved arv og gaver av formue til enkeltpersoner. Det skal
1173 være en skatt på mottakelse av store formuer med høyt bunnfradrag. Vi ønsker en trinnvis
1174 beskatning basert på størrelsen av mottatt formue. Bunnfradraget skal være høyt for å
1175 skjerme vanlige mennesker og familier.

1176 **AUF vil:**

- 1177 • Innføre en skatt ved mottakelse av store formuer. Størrelsen av mottatt formue
1178 gjennom et helt liv skal ligge til grunn.
- 1179 • At beskatningen skal være trinnvis med ulike satser for ulike summer av mottatt
1180 formue. Beskatningen for de som mottar store formuer skal være svært høy.
- 1181 • Ha et høyt bunnfradrag på de som mottar formuer.

1182 **Fellesskapet må ta del i verdiskapningen**

1183 Det er viktig at næringsvirksomhet skattlegges på en rettferdig måte, slik at hele folket får ta
1184 del i verdiskapningen. Selskapsskatten, blant annet, sikrer fellesskapet nødvendige
1185 inntekter. Samtidig må man erkjenne at vesentlige høyere selskapsskatt i Norge vil gjøre
1186 økonomisk aktivitet mindre lønnsomt sammenlignet med internasjonale markeder, og
1187 bedrifter vil bli ute av stand til å levere gode resultater.

1188 **AUF vil at:**

- 1189 ● Ha en høyere selskapsskatt som blir sett i sammenheng med internasjonal
- 1190 konkurranseevne for norske bedrifter.
- 1191 ● Norge skal arbeide for en felles selskapsskatt i Europa på et vesentlig høyere nivå
- 1192 ● Gjeninnføre kommunal eiendomsskatt på verk og bruk.
- 1193 ● Nedsette en kommisjon for skatteunndragelse og overskuddsflytting.
- 1194 ● At Norge må intensivere arbeidet opp mot arbeidet med Base Erosion and Profits
- 1195 Shifting i OECD, og vurdere å gå inn for unilaterale skatteskjerpelser dersom
- 1196 arbeidet ikke fører frem innen 2020.
- 1197 ● At digitale tjenester skal skattlegges i landet tjenesten leveres, og ikke i
- 1198 opphavslandet til selskapet som leverer tjenesten.

1199 **Skatt på utbytte**

1200 Utbytte fra et aksjeselskap er skattepliktig som alminnelig inntekt. Det betyr at beskatning
1201 av personlige aksjonærer som mottar utbytte fra aksjeselskap skjer etter dagens
1202 aksjonærmodell. Hvis skattesubjektet er en fysisk person, har han eller hun på visse vilkår
1203 rett til fradrag for skjerming hvor det bare er avkastning utover normalavkastning som skal
1204 skattlegges. Det betyr beløp opp til det som anses å være normalavkastning skjermes
1205 derfor fra beskatningen. AUF mener dette er problematisk, og motsetter seg at personlige
1206 aksjonærer skal kunne ta et betydelig utbytte hvert år skattefritt. Skjermingen er med å
1207 sørge for at skatteplikten for aksjeutbytte avdempes noe ved retten til skjerming.

1208 **AUF vil:**

- 1209 ● Øke satsen i utbytteskatten slik at den samsvarer med den høyere trinns-katten.
- 1210 ● Avskaffe skjermingsfradraget for beskatning av utbytte.

1211 **Grunnrenteskatt**

1212 Grunnrenteskatt handler om å skattlegge lønnsomme næringers utnyttelse av
1213 naturressurser. Det handler om å sørge for at verdiskapningen fra disse naturressursene
1214 kommer hele fellesskapet til gode.

1215 **AUF vil:**

- 1216 ● Innføre en overskuddsbasert grunnrenteskatt på havbruk på 40 %.
- 1217 ● Grunnrente-beskatning bør innføres i flere næringer.
- 1218 ● At deler av beskatningen skal tilfalle vertskommunene.

1219 Forslag 8: Arbeid til alle

1220 For sosialdemokratiet har arbeid til alle i lang tid vært én av våre viktigste saker. At folk er i
1221 arbeid er viktig både for den enkelte og for hele samfunnet. Vi må skape for å kunne dele -
1222 og da trenger vi at flest mulig er i jobb og at arbeidsmarkedet er trygt og seriøst.

1223 Velferdsstaten vi har i Norge er et felles spleiselag. Gjennom gode vilkår, trepartssamarbeid,
1224 statlig styring og høy organisasjonsgrad sørger vi for et effektivt, produktivt og
1225 omstillingsdyktig arbeidsmarked. Dette er viktig for å få inn inntekter til staten og for å
1226 håndtere omstillingen vi må igjennom.

1227 AUF kommer alltid til å ta kampen for et seriøst arbeidsliv der flest mulig skal ha mulighet til
1228 å arbeide. Vi må ta tilbake makten fra bedriftseierne til de ansatte og sørge for å skape flere
1229 arbeidsplasser fremover.

1230 **AUF vil:**

- 1231 ● At arbeidsmarkedspolitikken må styrkes og føre flest mulig inn i arbeidslivet.
- 1232 ● At fast ansettelse skal være hovedregelen.
- 1233 ● Innføre en ungdomsgaranti opp til 35 år, for å sikre unge tilbud om jobb, utdanning
1234 eller kompetansegivende opplæring.
- 1235 ● Kritisk gjennomgå arbeidsmiljøloven for å føre til en forbedret, styrket lov.

1236 ***Et seriøst arbeidsliv***

1237 Det norske arbeidslivet er tuftet på ryddige arbeidsforhold, et fellesskapsorientert samfunn
1238 som skaper trygge og gode jobber, og en høy grad av tillit mellom arbeidstakerne og
1239 bedriftseierne.

1240 AUF mener at det er behov for politiske grep som hjelper fagforeningene å organisere flere,
1241 og skape lover og regler som gjør fagforeningene sterkere mot useriøse aktører i
1242 arbeidslivet som utnytter arbeidstakere.

1243 I noen deler av det norske arbeidslivet så fungerer ikke den norske modellen per i dag.
1244 Gjennom et sterkere arbeidstilsyn, høyere kunnskap hos arbeidstakere om hva de har rett
1245 på og en sterkere arbeidsmiljølov så kan vi stoppe rovdrift av arbeidere.

1246 **AUF vil:**

- 1247 ● At man skal lage en ny og sterkere arbeidsmiljølov.
- 1248 ● Innføre kollektiv søksmålsrett for å stanse ulovlig bruk av vikarer og midlertidige
1249 ansatte.
- 1250 ● Begrense statens adgang til midlertidige ansettelser gjennom en skjerping av
1251 tjenestemannsloven.
- 1252 ● Innleie skal som hovedregel være forbudt, men kan bli tillatt der partene avtaler det.

- 1253 ● At alle ansatte i bemanningsbyrå skal vikariere for en konkret ansatt ved innleie, og
1254 skal ikke ha lavere lønn eller dårligere arbeidsvilkår enn den ansatte. Unntak er større
1255 behov for innleie ved prosjekter, dersom partene i arbeidslivet avtaler det.
- 1256 ● At NAV ikke skal benytte seg av bemanningsbyråer og vikarbyråer til arbeidsrettede
1257 tiltak.
- 1258 ● Ha fullt fagforeningsfradrag.
- 1259 ● Ansvar for å oppfylle dokumentasjonskravene for opprettelse av av tariffavtaler
1260 skal tilfalle arbeidsgiversiden.
- 1261 ● At besøk fra partene i arbeidslivet hvor man underviser om rettigheter og plikter i
1262 arbeidslivet skal være en integrert del av grunnskole, videregående skole og høyere
1263 utdanning.
- 1264 ● Styrke arbeidstilsynet med mål om å øke antall kontroller på bedrifter og kapasiteten
1265 til å sanksjonere overfor bedrifter som bryter reglene for arbeidslivet.

1266 **Arbeidsplasser i hele Norge**

1267 En av de viktigste forutsetningene for at folk skal kunne bo og leve i hele landet, er at staten
1268 legger til rette for at det er mulig å arbeide i hele landet. AUF ønsker at infrastruktur, gode
1269 velferdstjenester og desentraliserte utdanningstilbud skal være medvirkende faktorer til at
1270 folk skal kunne bo og leve trygt i hele landet.

1271 Landbruksnæringen er en næring med arbeidsplasser rundt om i hele landet, og er viktig for
1272 alle deler av Norge. AUF ønsker å videreutvikle velferdsordningene som allerede eksisterer
1273 slik at bønder kan være sikre på at de får en trygg og god arbeidshverdag. Vi vil også
1274 fortsette praksisen med tollvern og arbeide sammen med landbrukets organisasjoner for å
1275 skape gode lønns- og rammevilkår for bønder på lik linje med resten av befolkningen.

1276 **AUF vil:**

- 1277 ● At eierskaps-, nærings- og industripolitikken skal ha som hovedmål å sikre
1278 bærekraftig industriutvikling i hele landet, og gjøre Norge til en attraktiv destinasjon
1279 for utenlandske investorer.
- 1280 ● Styrke virkemiddelapparatet for eksportrettet næringsliv.
- 1281 ● Styrke eksportrettede programmer for næringslivet, som for eksempel økt
1282 eksportfinansiering, finansiell risikoavlastning, markedsinnsikt og profilering i
1283 utlandet
- 1284 ● Styrke virkemiddelapparatet for Norge som destinasjon for utenlandsk kapital.
- 1285 ● Videreutvikle velferdsordningene man har i norsk landbruk for å sikre trygge rammer
1286 for landbruket.
- 1287 ● Fortsette praksisen med tollvern for å redusere konkurransen mot norsk landbruk
- 1288 ● At staten skal legge til rette for fornyelse av og rekruttering til norsk landbruk.
1289 gjennom å styrke de økonomiske tilskuddsordningene for bønder, da spesielt rettet
1290 opp mot unge og det underrepresenterte kjønn.

- 1291 ● At et av målene med jordbruksoppgjøret skal være å utjevne lønnsforskjellene
- 1292 mellom bønder og andre tilsvarende yrker.
- 1293 ● Opprette en statlig ordning med incitament for høyere rente ved sparing til kjøp av
- 1294 første gårdsbruk eller mindre fiskefartøy for ungdom.
- 1295 ● At særavgifter på mat og drikke ikke skal medføre nedleggelse av arbeidsplasser.
- 1296 ● At man skal ha en lik nettleie over hele landet.
- 1297 ● At en skal styrke midlene til utbygging av bredbånd.
- 1298 ● Gjeninnføre og styrke de regionale næringsutviklingsmidlene.

1299 Forslag 9: En infrastruktur for fremtiden

1300 AUF vil bygge landet for fremtiden. Effektiv og trygg samferdsel forbedrer folks hverdag
1301 samtidig som det reduserer klimagassutslipp. Fremtiden er grønn, energieffektiv og
1302 fornybar. Derfor vil AUF ha en storstilt satsing på miljøvennlige og trygge alternativer for
1303 person- og godstrafikk som knytter sammen by med land, samt Norge med våre
1304 internasjonale naboer. AUF vil også se på finansieringsmodeller for norsk infrastruktur for å
1305 sikre en mer effektiv utbygging og drift, samtidig som vi sikrer sysselsetting ved store
1306 byggeprosjekter.

1307 **Et togtilbud til hele landet**

1308 Togtilbud i Norge må være effektivt, pålitelig og billig for å være et reelt og godt alternativ til
1309 privatbilisme. Offentlig eierskap over jernbane er nødvendig for å sikre at langsiktige
1310 transportstrategier planlegges og implementeres i en helhet, samtidig som folks reisebehov
1311 prioriteres over privat profitt. AUF mener internasjonale toglinjer vil gi effektive og grønne
1312 reisemuligheter med resten av Europa, og vil derfor prioritere toglinjer mellom Norske
1313 knutepunkter og europeiske storbyer.

1314 **AUF vil:**

- 1315 ● At togtilbudet skal være offentlig eid.
- 1316 ● At all gods- og persontransport i Norge skal være utslippsfritt innen 2025.
- 1317 ● Elektrifisere alle jernbanelinjer, og legge dobbeltspor på samtlige strekninger hvor
1318 det er hensiktsmessig og miljømessig forsvarlig. Det skal legges vekselspor der det
1319 ikke er forsvarlig med dobbeltspor.
- 1320 ● Øke antall sengeplasser på norske nattog.
- 1321 ● Bygge høyhastighetstog mellom de store norske og nordiske byene.
- 1322 ● At det dannes flere direktelinjer mellom Oslo og Europa.
- 1323 ● Senke prisene på togbillettene.

1324 **Utenlandske vogntog**

1325 Mye av varene vi får inn i landet bringes inn av utenlandske vogntog. Mange av dem er
1326 dårlig rustet for norske forhold. Norge må ha strenge rutiner på sjekk av utenlandske
1327 vogntog på vei inn i landet, i tillegg til at alle yrkessjåfører på norske veier må ha norske
1328 arbeids- og lønnsvilkår.

1329 **AUF vil:**

- 1330 ● Ha gode og strenge rutiner på sjekk av vogntog som krysser grensen til Norge for å
1331 forhindre ulykker.
- 1332 ● Utenlandske tungtransportsjåfører skal ha norske arbeids- og lønnsvilkår når de
1333 gjennomfører oppdrag internt i Norge.

- 1334 ● Man skal ha gode kontroller og rutiner for å sikre at utenlandske vogntog oppfyller
1335 de norske sikkerhetskravene.

1336 **Buss**

1337 Det er viktig at kollektivtransporten er tilgjengelig, presis, innovativ, rask, komfortabel og
1338 billig for at befolkningen skal bruke den. Kollektivtilbudet i Norge skal være
1339 konkurransedyktig med privatbilismen. For at Norge skal få et godt og tilfredsstillende
1340 kollektivtilbud må man gjøre omprioriteringer i investeringene på transportsiden, samt
1341 forbedre sikkerheten.

1342 **AUF vil:**

- 1343 ● Innføre et nasjonalt ungdomskort til 200 kroner for alle til og med fylte 25 år.
1344 ● At loven skal endres slik at alle busser i landet blir påbudt å ha setebelte i alle seter.
1345 ● At all rutetransport med buss skal eies og driftes av fylkeskommunen.
1346 ● forbedre lønns- og arbeidsvilkårene til bussjåfører.

1347 **Tunnelsikkerhet**

1348 Norge er et langstrakt land med mye vei og mye av denne veien går gjennom fjell og berg,
1349 dette krever tunneller. Selv om det norske tunnelnettet er blitt forbedret de siste årene er det
1350 mange tunneler som i dag ikke er bred nok til å håndtere trafikken. Norge burde gjøre sine
1351 tunneller mer trafiksikker, noe som både har en sikkerhetsmessig effektiv så vel som det
1352 effektiviserer det norske veinettet.

1353 **AUF vil at:**

- 1354 ● Norge skal forbedre tunnelene for mer trafiksikkerhet.
1355 ● Regjeringen må stille med nok midler, så fylkene faktisk kan klare å ruste opp
1356 tunellene.

1357 **Ferje**

1358 Som et land med mange fjorder har ferger vært avgjørende for å knytte landet sammen. De
1359 norske fjordene består imidlertid av mange sårbare økosystemer som er utsatt for
1360 forurensingen fra fergene. AUF mener at dette bør bli en nasjonal satsing der alle fergene
1361 skal være utslippsfrie.

1362 Prisene på ferjene må ha et makstak, der fylkene kan heller etter evne justere ned prisen.
1363 For Kyst-Norge er ferjene selve livsåren i hverdagen, og for å ikke skape forskjeller må
1364 materiellet, prisen og avgangene syne befolkningen.

1365 **AUF vil:**

- 1366 ● Fullfinansiere ferjetilbudet hos kystfylkene.
- 1367 ● Fullfinansiere å gjøre alle norske ferger skal være utslippsfrie og at dette blir en
- 1368 nasjonal satsning.
- 1369 ● Innføre et makstak på ferjepriser.
- 1370 ● Stille krav om at ferger skal være tilpasset strekningene de skal bemanne.

1371 **Rassikring**

1372 Klimaendringene får ofte konsekvenser for veier og jernbane, hyppigere og større ras
1373 rammer oftere infrastrukturen over hele landet. Det må utarbeides en helhetlig plan for
1374 sikring og oppgradering av veier i Norge. AUF vil at det skal være trygt å kjøre på norske
1375 veier både for person- og godstrafikken. For å oppnå dette må rassikring må få en betydelig
1376 mer prioritert enn i dag. Sikring av riks- og fylkesveier må være et viktig fokusområde i
1377 årene som kommer.

1378 **AUF vil:**

- 1379 ● Sørg for at etterslepet på rassikring på norske veier er fullfinansiert innen 2025.
- 1380 ● Arbeide for at alle fylkesveier skal oppgraderes til en akseptabel standard.
- 1381 ● Lage en helhetlig plan for norske veier for å få oversikt over hva som må gjøres.

1382 **Grønn transport**

1383 I Norge står transportsektoren for 30% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være
1384 nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene
1385 som er satt i Paris-avtalen. AUF mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å
1386 frakte varer og tjenester og mennesker på. Dette gjelder i arbeidslivet, hverdagen og på
1387 fritiden.

- 1388 ● Gå sammen med transport-, verfts- og rederinæringen for å sikre økt utnyttelse av
- 1389 fornybare og alternative energikilder i skipsfarten.
- 1390 ● Lage bransjevise utviklingsprogrammer for grønne verft og en grønn
- 1391 transportnæring.
- 1392 ● Åpne for å blande flytende biogass (LBG) med flytende naturgass (LNG) med mål
- 1393 om å gradvis øke andelen biogass.
- 1394 ● Styrke incentivene for å ta i bruk flytende gass som LNG og LBG for tunge kjøretøy
- 1395 og fartøy som ikke i overskuelig fremtid er egnet for elektrifisering.
- 1396 ● At det legges til rette for landstrømanlegg i hele Norge innen 2025.

- 1397 • Innføre et progressivt avgiftssystem på fritidsbåter, og årsavgift og engangsvgift
1398 tilsvarende ordningen for biler. Innføre incentivordninger for å elektrifisere
1399 fritidsbåter.

1400 Forslag 10: Nordområdeuttalelse

1401 Det som skiller nordområdene fra andre steder er den unike kryssningen mellom uberørt
1402 natur og moderne sivilisasjon og verdiskapning. AUF mener noe av det viktigste vi som land
1403 kan gjøre er å satse på større vekst og ressursutnyttelse i Nord, samtidig som vi verner den
1404 sårbare naturen som finnes der. Likevel, kan ikke fokuset bare ligge på økonomisk vekst,
1405 men i tillegg arbeide for å skape levende samfunn også i Nord.

1406 **Klima og miljø**

1407 Verden står over en stor klima- og miljøkrise og Norge må trå frem som et ledende
1408 eksempel i kampen mot klimaendringene. I nord finner vi Norges viktigste hav- og
1409 landegrense, og noen av de største urørte naturområder på vår del av kloden. Regionen er
1410 også hjem til store gyteområder for torsk og andre fiskearter, som har gitt mat og yrke til
1411 nordmenn i tusener av år.

1412 Miljøet i nord er sårbart og utsettes for stadig større belastninger som følge av menneskelig
1413 aktivitet. Økosystemene med de arktiske artene blir i større grad påvirket av
1414 temperaturøkning og endringer i de abiotiske og biotiske faktorene, da endringene i arktiske
1415 områder skjer fortere. Temperaturøkningen i havet vil på sikt ødelegge livsgrunnet for
1416 dagens artsmangfold i den arktiske faunaen og floraen.

1417 **AUF vil:**

- 1418 ● Jobbe for realisering av Nord-Norge-banen.
- 1419 ● Forvaltningsplanen for Barentshavet revideres og definisjonen av iskantsonen
1420 endres.
- 1421 ● Iskanten må defineres basert på miljøfaglige råd fra Faglig Forum om hvor
1422 naturverdiene i dette området faktisk finnes og dermed ha en sørlig grense
1423 tilsvarende 0,5 prosent isfrekvens.
- 1424 ● Det ikke igangsettes noen form for petroleumsaktivitet i SVO-området iskanten.
- 1425 ● Ta ansvar for å forhindre ødeleggelsen av det biologiske mangfoldet i nord.
- 1426 ● At det stilles klima- og miljøkrav for deltagelse i Arktisk råd.
- 1427 ● Gjennomføre en biologisk og geologisk kartlegging i Nord-Norge.

1428 **Forskning og utdanning**

1429 Utdanning om nord i nord er viktigere enn noen gang. Mangelen på kompetent personell i
1430 utviklingen av nordområdene øker parallelt med den voksende interessen. Det overordnede
1431 målet er at ressurspersoner som utdannes i landsdelen, blir i landsdelen. Dette innebærer at
1432 ressurspersoner knyttes opp til lokalt og regionalt næringsliv. For å kunne realisere en slik
1433 målsetting må informasjonsflyten om nordområdene starte tidlig og vedvare. Ved å bygge
1434 relasjoner mellom utdanningsinstanser og arbeidsplasser både på videregående- og
1435 universitetsnivå, vil en potensielt kunne legge grunnlag for økt sysselsetting lokalt.

1436 **AUF vil:**

- 1437 ● Styrke og tilrettelegge for at utdanninger ved UiT - Norges Arktiske Universitet og
- 1438 Nord Universitet blir rettet mot nordområdene.
- 1439 ● Beholde to universiteter i Nord-Norge med desentraliserte campus, og sikre
- 1440 universitetstatusen til Nord universitet.
- 1441 ● At Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) skal styrkes for å videreutvikle kunnskap
- 1442 om nordområdene.
- 1443 ● Bruke 0,5 % av BNP på forskning og vitenskap i og om Nordområdene.
- 1444 ● Øke forskningsinnsatsen på miljø og beredskap i nordområdene.
- 1445 ● Videreføre satsinger hvor næringsliv og yrkesfaglige linjer samarbeider om å tilby
- 1446 yrkesrettet opplæring og lokal rekruttering til næringslivet.

1447 **Tre stammers møte**

1448 Nordområdene er ikke bare hjem til nordmenn. I nord finner vi også flere grupperinger med
 1449 urfolk og nasjonale minoriteter, blant disse samene og kvenene, som kaller nordområdene
 1450 for sitt hjem. For AUF er det viktig å ivareta urfolk og minoriteter blant annet ved å ivareta
 1451 forpliktelsen i FNs erklæring for urfolks rettigheter som fastsetter deres rett til kultur,
 1452 identitet, språk, arbeid, helse, utdanning med mer. Å bevare deres kultur og tradisjoner
 1453 innebærer både å bevare språk, kultur men også å bevare deres interesser i konflikter mot
 1454 næringslivet og staten.

1455 Reindrift er viktig for både samisk kultur og næringsliv, og for turismen i Nord-Norge.
 1456 Reindrift er sårbar for endringer i beiteområder, og derfor må påvirkning på reindriften
 1457 vurderes før store arealkonsesjoner gis ut. For AUF er det derfor viktig å videre sikre
 1458 sikkerhet, bærekraftighet og dyrevelferd for næringen.

1459 **AUF vil:**

- 1460 ● Styrke urfolks rettigheter, både nasjonalt og gjennom internasjonale
- 1461 samarbeidsavtaler.
- 1462 ● At Sametinget høres i all politikk som berører samiske forvaltningsområder.
- 1463 ● At samisk og norsk språk og kultur anerkjennes som likeverdige.
- 1464 ● At alle offentlige dokumenter skal kunne oversettes til både samisk og kvensk etter
- 1465 etterspørsel.
- 1466 ● Jobbe for at samefolkets dag skal bli en offentlig fridag, og inntil da gjøre
- 1467 samefolkets dag til en gyldig fraværsgrunn som ikke skal telle inn på det endelige
- 1468 fraværet.
- 1469 ● Sikre en lønnsutvikling i reindriftsnæringen minst på linje med andre grupper og tette
- 1470 inntektsgapet.
- 1471 ● Utvikle gode retningslinjer for størrelsen på reinflokker for å sikre en bærekraftig
- 1472 produksjon.

1473 **Samarbeid i Nord**

1474 I Nord-Norge og nordområdene er forskjellene på innenriks og utenrikspolitikk nærmest
 1475 visket ut. Norsk nordområdepolitikk er preget av samarbeid og god dialog mellom øst og

1476 vest, det er få deler av verden der ulike makter og interesser har klart å skape et så godt
1477 samarbeid.

1478 Russland er en av våre nærmeste naboer og et land Norge har hatt tett samarbeid med i
1479 hundrevis av år. AUF mener det er viktig at dagens politikk gjenspeiler dette og at man
1480 fremdeles skal arbeide med å styrke folk-til-folk samarbeidet i Nord. Barentssamarbeidet
1481 må forbli en av Norges viktigste satsingspunkter for samarbeidet i Nord.

1482 Andøya Space Center har et romfartsmiljø i verdensklasse, og fagmiljøet besitter så høy
1483 kompetanse at Europas første spaceport kan bli lagt til Andøy i Nordland. Dette vil gjøre
1484 senteret tilgjengelig for oppskyting av Europas kommersielle og forskningsbaserte
1485 satellitter. AUF ser viktigheten av at Norge styrker seg som en romfartsnasjon, og mener
1486 Andøya Space Center vil bidra til sterkere høykompetansemiljøer i nordområdene.

1487 **AUF vil:**

- 1488 ● Styrke Barentssamarbeidet og arbeidet i arktisk råd.
- 1489 ● Inngå dialog med Russland om utveksling av kultur og kompetanse.
- 1490 ● Opprettholde og utvide grensebeboerbevisordningen.
- 1491 ● Styrke på norsk-russisk videregående skole i Murmansk.
- 1492 ● Bidra til at Andøy Space center blir europaledende i oppskyting av kommersielle og
1493 forskningsbaserte satellitter og realisering av Andøy Spaceport.

1494 **Svalbard**

1495 Svalbard spiller en viktig rolle nasjonalt og internasjonalt, og gir Norge et strategisk fortrinn i
1496 Arktis. I tiden fremover vil det være viktig for Norge å ha en konsekvent og fast håndhevelse
1497 av suvereniteten på Svalbard, og vi må derfor bevare norsk bosetting og næringsvirksomhet
1498 der. Framtidens næringsliv på Svalbard vil også være sterkt preget av turistnæringen og
1499 forskning. Også her må det sikres gode arbeidsvilkår og rettigheter som er i tråd med
1500 Svalbardtraktaten og andre internasjonale avtaler som gjelder her.

1501 **AUF vil:**

- 1502 ● Sikre norsk suverenitet på Svalbard.
- 1503 ● At Norge skal si nei til oljeboring og mineralutvikling på havbunnen i områdene rundt
1504 Svalbard, uavhengig av hvem som har sokkelrettighetene.
- 1505 ● Skape alternative arbeidsplasser på Svalbard og på sikt utfase kulldrift.
- 1506 ● Stramme inn regler for turistnæringen, og kreve gode arbeidsvilkår og flere helårige
1507 arbeidsplasser.
- 1508 ● Innføre en avgift for alle turister, som skal gå til å utvikle miljøtiltak i Longyearbyen,
1509 og stille strenge miljøkrav til cruisenæringen.
- 1510 ● Begrense ferdsel utenfor Longyearbyen og etablerte ferdselsårer for turister.
- 1511 ● Sikre en god beredskap på Svalbard som dekker det faktiske behovet, inkludert
1512 presset som økende turisme medfører.

- 1513 ● Utrede mulighet for transitthavn med tørrdokk på Svalbard.
1514 ● Se på ulike løsninger som overfører energiproduksjonen på Svalbard til fornybare
1515 energikilder.

1516 **Beredskap**

1517 Det skal være trygt å bo og leve i hele landet, uavhengig om det er i Sør eller Nord. Økt
1518 beredskap i nord må på dagsordenen. Både geografien, demografien og den generelt
1519 økende aktiviteten i landsdelen taler for en økt beredskap. Beredskap er underliggende
1520 trygghet for innbyggerne. I nord handler det om håndteringen av skred og veisikring, så vel
1521 som god offentlig kommunikasjon mellom folket og offentlige tjenester. Samstundes må
1522 Nord-Norge være beredt på å bidra i internasjonale redningsoperasjoner som stiller krav til
1523 bedre beredskap enn hva vi har i dag. Nøkkelordet innen beredskapspolitikken må være
1524 forutsigbarhet, slik kan vi legge til rette for gode og trygge liv i Nord.

1525 **AUF vil:**

- 1526 ● Sikre tilstrekkelig beredskap av luftambulanse og redningshelikoptre.
1527 ● At ambulansetjenester aldri skal helprivatiseres, og virksomhetsoverdragelse må
1528 benyttes for å sikre en full kontinuerlig ambulanseberedskap.
1529 ● At luftambulansen skal drives av det offentlige.
1530 ● At det skal sikres like god beredskap på Svalbard som i resten av landet.
1531 ● Utrede hvordan man får skredvarsler til å nå ut til flest mulig antall personer.
1532 ● Ha informasjonskampanjer på skredsikkerhet.
1533 ● Se på tiltak som kan gjøre skredkurs lettere tilgjengelig.
1534 ● Sikre midler til rassikring med særlig hensyn til utsatte bygder.
1535 ● Avholde øvelser om blant annet redningsaksjoner til sjøs med utsikt mot eventuell
1536 økning av transportmengde i Nordøstpassasjen.

1537 Forslag 11: Inkluderende og rettferdig asyl- og innvandring

1538 *Asyl i Europa*

1539 Retten til å flykte fra forfølgelse og søke asyl, er en grunnleggende sivil og politisk
1540 menneskerettighet. Det er flyktningretten, menneskerettighetene og internasjonal
1541 humanitærrett som utgjør den relevante folkeretten og rammene for behandlingen av
1542 flyktninger. I Europa har retten til asyl blitt satt under stort press og fratrukket fra mange.
1543 Dette er et brudd på folkerettslige forpliktelser og Norge må i samarbeid med resten av
1544 Europa sikre at mennesker på flukt får behandlingen de har rett på.

1545 **AUF krever at:**

- 1546 ● Det opprettes et nytt, felles europeisk asyl- og kvotesystem med forpliktende og
1547 jevn kvotefordeling.
- 1548 ● Norge ikke inngår, eller støtter, returavtaler med tredjeland som ikke har fungerende
1549 asyl systemer eller andre grove brudd på menneskerettigheter.
- 1550 ● Norge arbeider internasjonalt for at UNHCRs anmodning om hvilke flyktninger man
1551 skal ta imot, som skal legges til grunn, og at mottakerland ikke kan sette egne krav.
- 1552 ● Norge skal bistå med relokalisering ved mislykket kvotefordeling.

1553 *Helsehjelp til alle*

1554 Alle som oppholder seg i Norge må få tilgang på helse- og omsorgstjenester, men i dag blir
1555 flere sin tilgang begrenset til kun akutt og nødvendig helsehjelp som ikke kan vente i mer
1556 enn tre uker. Dette fører til at man ikke får helsehjelpen man har behov for.

1557 **AUF vil:**

- 1558 ● Sikre papirløse flyktninger og tilreisende EØS-borgere rett og tilgang til helsehjelp,
1559 medisiner og tannbehandling basert på helsefaglig vurderinger.
- 1560 ● Forskriften om rett til helse og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket
1561 § 5 bokstav a må endres til: «helsehjelp som ikke kan vente etter vurdering fra
1562 helsepersonell».
- 1563 ● Det må opprettes en finansieringsordning for behandlere slik at disse kan få
1564 refundert utgifter og medisiner gitt til pasienter utenfor folketrygden.
- 1565 ● At alle asylmottak skal ha tilgang til et helseteam, som blant annet skal ha som mål å
1566 øke kompetansen hos alle ansatte som jobber med flyktninger, kartlegge
1567 flyktingenes psykiske og fysiske helse, og bistå med konkrete forslag og
1568 individuelle oppfølgingsplaner
- 1569 ● Gi alle asylsøkere rett på psykisk og fysisk helsehjelp i spesialisthelsetjenesten
1570 uavhengig av hvilken fase de er i, noe som også må gjelde ureturnerbare asylsøkere
1571 som har fått avslag på opphold

1572 *Uretturnerbare flyktninger*

1573 Uretturnerbare asylsøkere er personer som ikke kan returneres med tvang til
1574 opprinnelsesland av norske myndigheter. Disse har svært begrensede rettigheter i Norge.
1575 De kan ikke arbeide, ta utdannelse eller motta helsehjelp, med unntak av akutt helsehjelp.
1576 Det å nekte mennesker muligheten til selv å forsørge seg er ikke i tråd med
1577 rettsoppfatningen i en humanitær stat. Denne gruppen mennesker er spesielt utsatt for å bli
1578 utnyttet i et svart arbeidsmarked.

1579 **AUF vil:**

- 1580 ● At uretturnerbare flyktninger skal gis midlertidig arbeidstillatelse under opphold i
- 1581 Norge.
- 1582 ● At uretturnerbare flyktninger skal ha tilgang på helsehjelp.

1583 *Statsløshet*

1584 Norge har tilsluttet seg FNs konvensjon om statsløses stilling av 1954 og FNs konvensjon
1585 om begrensning av statsløshet av 1961. Allikevel mangler Norge en statsløs-definisjon i
1586 lovverket. Det finnes ingen prosedyrer for å avgjøre hvem som skal ha status som statsløs,
1587 og heller ikke en egen oppholdsstatus for statsløse, med konsekvensen at statsløse i Norge
1588 blir rettighetsløse

1589 **AUF mener at:**

- 1590 ● Statsløse skal ha tilgang på gratis rettshjelp
- 1591 ● Fødselsregistrering skal være gratis og lett tilgjengelig, for å hindre at barn blir gjort
- 1592 statsløse
- 1593 ● Statsløse må ha samme rettigheter som flyktninger, for arbeid, utdannelse og
- 1594 helsehjelp
- 1595 ● Norge skal innføre en statsløshet-definisjon i lovverket og en statsløshetsprosedyre,
- 1596 og at statsløse skal gis oppholdstillatelse i tråd med 1954-konvensjonen.

1597 *Familiegjenforening*

1598 Norge har en rekke praktiske hinder som står i veien for retten til familieliv, en
1599 menneskerettslig minimumsstandard som Norge er forpliktet av. Som sosialdemokrater er
1600 det vår plikt å jobbe for å bryte disse hindringene og sørge for at Norge følger
1601 menneskerettslig standard i møte med mennesker som søker å gjenforenes med familien
1602 sin.

1603 **AUF mener:**

- 1604 ● At arbeidet med en forbedring av regelverket for familiegjenforening skal være et
- 1605 politisk prioritert mål for Arbeiderpartiet
- 1606 ● Søknadsgebyret for familiegjenforening for flyktninger bør fjernes
- 1607 ● Kravet om oppmøte på en bestemt norsk ambassade eller søknadssenter for å
- 1608 levere dokumentasjon for søknad om familiegjenforening må fjernes, og det må bli
- 1609 mulig å levere denne dokumentasjonen elektronisk
- 1610 ● Saksbehandlingstiden for familiegjenforening må kortes ned
- 1611 ● Familiebegrepet ved familiegjenforening bør følge UNHCR anbefaling om å utvides
- 1612 til å inkludere søsken og barn over 18 år og eldre foreldre.
- 1613 ● Familier som søker familiegjenforening skal ha rett til gratis rettshjelp
- 1614 ● Ordningen med spesielle rettshjelpstiltak må styrkes, og den totale bevilgningen til
- 1615 spesielle rettshjelpstiltak bør økes for å dekke rettshjelpsbehovet for asylsøkere.

1616 *Sårbare asylsøkere*

1617 Omstendigheter som gjør allerede sårbare asylsøkere mer utsatt blir ikke tatt nok hensyn til i
 1618 Norge etter dagens regelverk. AUF mener at ingen skal måtte leve i usikkerhet, frykt og
 1619 ensomhet, på flukt. Mange enslige mindreårige som kommer til Norge får i dag en
 1620 mangelfull omsorg der de faller mellom flere stoler. Alle skal kunne føle seg trygge på at de
 1621 har rett til og muligheten til å leve gode liv. AUF mener at barnets beste skal være et
 1622 grunnleggende hensyn i tråd med FNs barnekonvensjon, og tillegges nødvendig vekt i
 1623 avveiningen mot innvandringsregulerende hensyn.

1624 **AUF vil:**

- 1625 ● Opprette egne asylmottak for kvinner og barn, og at asylsøkende barnefamilier får
- 1626 tilbud om bolig utenfor asylmottaket.
- 1627 ● At barnevernet, gjennom barnevernlovens kapittel 5A, skal få direkte
- 1628 omsorgsansvar for alle enslige asylsøkende barn som kommer til Norge, også de
- 1629 mellom 15 og 18 år.
- 1630 ● At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig, men permanent opphold.
- 1631 ● At asylsøkere skal ha rett på barnehage og videregående utdanning.
- 1632 ● At det opprettes en enhet som har ansvar for å koordinere og følge opp de ulike
- 1633 instansenes arbeid i forbindelse med forsvinninger av barn fra mottak.
- 1634 ● At det må opprettes samarbeid mellom NAV og asylmottakene for å hjelpe til med å
- 1635 formidle studiemuligheter, arbeidstrening eller jobbsøking.
- 1636 ● Norge skal ratifisere FNs konvensjon om migranternes rettigheter.
- 1637 ● At rimelighetsvilkåret gjeninnføres.
- 1638 ● Fjerne treårsegelen for rett til permanent opphold.
- 1639 ● Sikre rettighetene til barn på flukt, og at barnets beste må veie tyngst i
- 1640 behandlingen av utlendingssaker.
- 1641 ● At alderstester kun foretas der det foreligger tvil om alder.

- 1642 ● Intervjumetoder brukt på barn må forbedres, og rettssikkerheten må styrkes ved å
1643 innføre lyd og bildeopptak ved registrering, nemndsmøter og i domstolene.
- 1644 ● Uavhengighet til utlendingsmyndighetene for representanter og verger til de enslige
1645 mindreårige må sikres.
- 1646 ● Ha en bedre og mer tilpasset vergeordning.
- 1647 ● Ha prøveprosjekter med “asylvenner” der asylmottak, skoler og frivillighet
1648 samarbeider om å skape arenaer der unge på asylmottak kan komme inn i
1649 lokalmiljøet og bli kjent med andre på samme alder.
- 1650 ● At ingen barn og barnefamilier skal sendes på interneringsleire ved avslag på
1651 oppholdstillatelse, og bruken av opphold på interneringsleire skal begrenses til 24
1652 timer.

1653 Forslag 12: Demokrati i Norge

1654 ***Innfør et lobbyregister på Stortinget:***

1655 AUF mener et system for representasjon av interesser må være transparent. Påvirkning og
1656 innspill utenfra kan i seg selv være en styrke, men det bør være et demokratisk krav at det
1657 er mulig å ettergå hvem som tar avgjørelser og hvem som har forsøkt å påvirke utfallet.

1658 Målet er ikke å forhindre lobbyisme, men å synliggjøre og kvantifisere den påvirkningen som
1659 skjer utenfra. Kontakt med interessegrupper er en selvfølgelig del av arbeidet til
1660 beslutningstakere i Norge. Det er imidlertid nyttig for ettertiden og allmennheten å se hvem
1661 som har fått sin stemme hørt. AUF mener at like spilleregler som gjør skillet mellom
1662 beslutningstakere og lobbyister tydeligere også gagne det norske demokratiet.

1663 **AUF vil:**

- 1664 ● At Stortinget innfører et lobbyregister hvor det er åpenhet rundt budsjett,
1665 sakspåvirkning og klienter
- 1666 ● At enhver som er registret i lobbyregisteret skal ha tilgang til Stortingets fellesarealer
- 1667 ● At stortingsrepresentanter, statsråder, statssekretærer har ansvar for å registrere
1668 møter med lobbyister

1669 ***Representasjon av interesser i norsk offentlighet***

1670 Pr-bransjen har fått en stadig økende tilstedeværelse i norsk offentlighet. En rekke
1671 pengesterke instanser kjøper rådgiving om hvordan de kan skaffe seg innflytelse og påvirke
1672 politiske beslutninger. Mangelen på innsyn om hvem pr-byråene jobber for og hva de
1673 faktisk bistår sine kunder med er en demokratisk utfordring.

1674 Det er derfor behov for at det settes opp noen tydeligere skiller mellom politikk og pr, og at
1675 det etableres prinsipper for hva som kan forventes av folkevalgte og tillitsvalgte. Det å selge
1676 kunnskap om hvordan man best kan påvirke politiske aktører til de høystbydende mener
1677 AUF er udemokratisk.

1678 **AUF vil:**

- 1679 ● Innføre et forbud mot at det offentlige benytter pr-byråer med lukkede kundelister.
- 1680 ● At lovverket rundt rolleblanding av folkevalgte som også arbeider i
1681 kommunikasjonsbransjen og andre lobbyistvirksomheter uten offentlig innsyn, må
1682 gjennomgås grundig, med mål om å sikre offentligheten innsyn i
1683 beslutningsprosessene.
- 1684 ● Det som en del av en større reformasjon av offentlig sektor tas et oppgjør med den
1685 uforsvarlige pengebruken i anskaffelser av konsulenter og kommunikasjonsbyråer.

1686 **Politisk fravær**

1687 AUF mener det bør være et mål at flere ungdom engasjerer seg i politikk. Det bidrar til et
1688 sterkere demokrati, og det gir unge økt kunnskap om prosesser i samfunnet rundt seg. Med
1689 dagens fraværsregler legges det ikke til rette for politisk fravær for elever i ungdomsskolen i
1690 Norge. AUF mener det skal være rom for elever også på ungdomstrinnene til å engasjere
1691 seg politisk. På videregående ligger grensen på antallet politiske fraværsdager på 10 dager
1692 per år. AUF mener dette bør økes til 20 dager for å støtte oppom ungdomsengasjement.

1693 **AUF vil:**

- 1694 ● Øke antallet politisk fravær i videregående skole til 20 dager.
- 1695 ● Utvide ordning med politisk fravær slik at det inkluderer elever i ungdomsskolen.

1696 Forslag 13: Oppgjøret som ikke kom

1697 Sommeren 2021 er det 10 år siden AUF og Arbeiderpartiet var ofre for Norgeshistoriens
1698 mest brutale terrorangrep. Bombinga av statsministerens kontor i Regjeringskvartalet, og
1699 massakren på AUFs sommerleir på Utøya ble utført av en høyreekstrem terrorist som hatet
1700 verdiene den norske arbeiderbevegelsen var et symbol på. Terrorangrepet 22. juli 2011 må
1701 omtales som det politisk motiverte terrorangrepet det var, og kun gjennom å sette søkelys
1702 på ideene som lå bak de grusomme handlingene kan Norge ta et ordentlig oppgjør med
1703 terroren som drepte 77 uskyldige mennesker sommerdagen i 2011.

1704 I tiden etter 2011, har AUF i stor grad opplevd at det norske samfunnet har sviktet med å ta
1705 et ordentlig oppgjør med verdisynet, konspirasjonsteoriene og det politiske hatet bak
1706 terrorangrepet. Til tross for at troen på Eurabia-teorien, og det medfølgende hatet mot
1707 muslimer var sterkt til stede i gjerningsmannens idéverden, har Norge ikke lyktes med å
1708 verne om minoriteter i Norge som er særlig utsatt for hat, rasisme, trusler og vold.
1709 Terrorangrepet mot Al Noor-moskeen i Bærum 10. august 2019 var et bevis på nettopp det.
1710 Norsk offentlighets manglende evne til å ta tak i ideene bak Al-Noor-angrepet og drapet på
1711 Johanne Zhangjia Ihle-Hansen er en videreføring av problemene knyttet til det manglende
1712 oppgjøret med norsk rasisme og høyreekstremisme.

1713 Skal vi lykkes med å knuse de ekstreme miljøene og hindre normalisering av ekstreme
1714 ideer, må kampen mot ekstremismen må kjempes på flere fronter. De politiske slagene står
1715 der hatet viser ansikt, men den langsiktige motstanden skjer gjennom å bygge et samfunn
1716 som ikke gir grobunn for nye terrorister og voldsmenn. AUF mener overordnet at det norske
1717 demokratiet er vårt viktigste bolverk mot terror og vold. Et inkluderende samfunn som gir
1718 tilhørighet til hver enkelt er avgjørende for å motvirke det utenforskapet som foregriper
1719 radikaliseringsprosessen. Vi må erkjenne at terroristen bak 22. juli-angrepet ikke oppsto i et vakuum.
1720 Han vokste opp i, og er et resultat av det norske samfunnet. Her falt han utenfor, her skapte
1721 han sine fiendebilder. For å bekjempe radikaliseringsprosessen må vi derfor hver dag ruste den
1722 demokratiske beredskapen; vi må jobbe for et Norge der ungdom vokser opp som
1723 demokratiske medborgere, hvor meninger brytes uten vold, og hvor flere, ikke færre kjenner
1724 seg som en del av et større Vi.

1725 Videre mener AUF også at et nasjonalt oppgjør med rasisme i Norge er på høy tid.
1726 Fordomsfulle, diskriminerende og rasistiske strukturer og systemer er med på å skape et
1727 samfunn der parallelle fellesskap kan erstatte det nasjonale fellesskapet. AUF mener at et
1728 ordentlig oppgjør med diskriminering og rasisme burde ha kommet etter 22. juli, men at lite
1729 er blitt gjort i årene som har gått, og at det derfor må arbeides målrettet for å få satt temaet
1730 på dagsorden. I dette arbeidet må personer, grupperinger og miljøer som aktivt jobber for å
1731 normalisere ytterliggående meninger imøtegås av et samlet politisk Norge.

1732 Ett av de verste eksemplene på dette, er hvordan den offentlige støtten til en av landets
1733 mest konspiratoriske og høyreradikale blogger, Human Rights Service, er med på å bidra til
1734 å normalisere hatefulle ideer rettet mot muslimer og minoritetspersoner. AUF mener det bør
1735 ligge til grunn en felles politisk forståelse blant partiene på Stortinget om at

1736 minoritetspersoners vern mot hat og konspirasjonsteorier er avgjørende i en liberal rettsstat
1737 som Norge.

1738 AUF er bekymret for at Norge i årene etter 2011 i større grad enn før 22. juli, har vektlagt
1739 ekstreme ideers rett til å publiseres og ta plass i det offentlige ordskiftet, enn minoriteters
1740 rett til å ikke bli utsatt for rasisme. Det mangler ikke på eksempler om at folkemordsretorikk,
1741 holocaustfornektelse, hatefulle raseteorier og spredning av konspirasjonsteorier som
1742 Eurabia-teorien og teorien om «The Great Replacement», har hatt svært alvorlige utfall.
1743 Også det politisk motiverte terrorangrepet 22. juli er et eksempel på dette. AUF mener at
1744 det norske samfunnet i større grad må ta tak i sentrale spørsmål som hvorfor ideer som
1745 disse finner grobunn hos både unge og voksne mennesker i landet vårt, hvilke krefter som
1746 er med på å normalisere disse ideene, og hvem som har et ønske om å ufarliggjøre
1747 potensielt svært farlige ideer.

1748 De siste årene har arbeidet med å gjenkjenne og agere mot ungdommer og mennesker som
1749 er på vei inn i ekstreme miljøer er økt. Oslomet, C-rex og andre institusjoner har laget
1750 studieprogram og endret studieporteføljen sin slik at flere kan tilegne seg kompetanse for å
1751 forhindre radikalisering og ekstremisme. AUF er opptatt av at alle som er i en posisjon til å
1752 forhindre dette får kompetanse som igjen kan bremse rekrutteringen til ekstreme miljøer.

1753 Myndigheter, politi og PST budsjett og prioriteringer må speile det til enhver tid gjeldende
1754 trusselsituasjonen. I Norge har det de siste årene vært mye diskusjon knyttet til politiets
1755 økonomiske bevilgninger. AUF er bekymret for at Norge kan havne i en situasjon hvor
1756 budsjettbetingelser legger føringer for hvor godt forebyggende og avvergende arbeid
1757 politiet kan gjøre mot ekstremisme.

1758 Et spesifikt område AUF mener politiet må få mer ressurser til, og bredere kompetanse på,
1759 er etterforskning og straffeforfølgelse av hatkriminalitet. Siden 2011 har altfor mange av
1760 AUFs tillitsvalgte opplevd hatkriminalitet, ofte digitalt, og vi ser med stor bekymring på
1761 denne trenden som potensielt kan være en trussel mot fri deltakelse i demokratiske fora.
1762 Det må være mulig for ungdomspolitikere å engasjere seg politisk uten å måtte forvente å
1763 motta drapstrusler.

1764 For AUF er et viktig poeng at den største bekymringa i arbeidet med å bekjempe de
1765 ekstreme holdningene er ikke at disse ideene finnes i seg selv. Vår største bekymring er at
1766 hatefulle, ekstreme og konspiratoriske ideer skal få forplante seg og legitimeres hos vanlig
1767 folk. Vårt viktigste vern mot ekstremisme er et sterkt og tillitsfullt samfunn som kan fange
1768 opp og begrense fremveksten av det ekstreme. Kun gjennom å bygge samfunnet større kan
1769 vi begrense ekstremismen.

1770 AUF mener at:

- 1771 • Arbeiderpartiet og den norske venstresida i forbindelse med 10-årsmarkeringa for
1772 22. juli-angrepet, må ta et større nasjonalt oppgjør med ideene bak terrorangrepet

- 1773 22. juli.
- 1774 ● Historien om 22. juli legger til grunn forståelsen av at terroren var et politisk motivert
- 1775 angrep på Arbeiderpartiet og AUF, med bakgrunn i høyreekstremer.
- 1776 konspirasjonsteorier og ideer.
- 1777 ● Statsstøtten til Human Rights Service må fjernes.
- 1778 ● Det politiske Norge i fellesskap må ta avstand fra høyre-radikale- og høyreekstremer
- 1779 alternative mediers spredning av falske nyheter og konspirasjonsteorier.
- 1780 ● Studietilbud og kompetanse om ekstremisme og radikaliseringsprosjekt må styrkes.
- 1781 ● Politiets arbeid med å følge opp bekymringsmeldinger om radikaliseringsprosjekt må styrkes.
- 1782 ● Politiets kapasitet til å etterforske hatkriminalitet for å begrense radikaliseringsprosjekt og
- 1783 ekstremisme, herunder styrking av hatkriminalgruppa må økes.
- 1784 ● PSTs mandat bør utvides til å også gjelde politisk eksponerte personer utenfor
- 1785 Stortinget og Regjeringen.
- 1786 ● Det dannes en felles front i norsk politikk som tar tydelig avstand fra spredning av
- 1787 konspirasjonsteorier og hatytringer, og at det enes om en felles ytre grense for hva
- 1788 som er akseptabel retorikk i den offentlige debatten.
- 1789 ● Alle norske ungdomsskoleelever må få tilbud om besøk til 22. juli-senteret og- eller
- 1790 Utøya.
- 1791 ● Kriminalomsorgens evne til å motvirke radikaliseringsprosjekt i norske fengsler må styrkes.
- 1792 ● C-rex Senter for ekstremismeforskning sikres økonomisk støtte for videre forskning
- 1793 på temaer knyttet til senterets mandat.
- 1794 ● De synlige sporene etter 22. juli-angrepet i Høyblokka bevares, og avsettes til 22.
- 1795 juli-senterets virke.
- 1796 ● 22. juli-senteret og Wergelandssenterets arbeid med demokratilæring sikres videre
- 1797 finansiering.

1798 Forslag 14: En folkestyrt og rettferdig boligpolitikk

1799 **1. Vårt ideologiske fundament**

1800 Retten til et sted å bo er en grunnleggende menneskerettighet. For sosialdemokratiet er
1801 tryggheten til bolig en fundamental rettighet. Den kan ikke overlates til markedet å styre
1802 alene - det er fellesskapets oppgave å sikre at alle har like muligheter til å komme seg inn
1803 på boligmarkedet og rett på et anstendig sted å bo.

1804 De siste årenes boligpolitikk - eller rettere sagt mangelen på boligpolitikk - har skapt et
1805 system der de heldige tjener seg rike på vanlige folks bekostning. Mangelen på statlig
1806 styring bidrar til økende forskjeller og en boligpolitikk som subsidierer de som allerede står
1807 godt i det. Høyre-regjeringa har økt sentraliseringa på bekostning av distriktene, og tar ikke
1808 klimakrisa alvorlig.

1809 Når forskjellene i samfunnet øker, øker de ikke bare mellom fattig og rik. Forskjellene øker
1810 også mellom by og land, og innad i byene eller lokalsamfunnene våre. Det er forskjeller som
1811 AUF aldri kan akseptere. Vaktmesterdattera og direktørsønnen kan ikke møtes i den samme
1812 fellesskolen, dersom de ikke bor i det samme nabolaget. Boligpolitikken må sikre frihet og
1813 like muligheter til alle – uansett hvor mye de tjener, eller hvilken adresse de vokser opp på.

1814 AUF mener at boligpolitikken ikke skal foregå på kapitalkreftenes premisser, men være styrt
1815 av folk. Bolig er menneskers hjem, ikke et spekulasjonsobjekt. Sosialdemokratiet skal alltid
1816 stå i kampen for at folks behov for en bolig å leve livet sitt i, ikke for de som selger og tjener
1817 seg rike på dagens oppblåste boligmarked og for at ingen mennesker skal være hjemløse i
1818 Norge.

1819 I dagens markedsstyrte boligpolitikk gjør eierlinja at de som eier boligen sin favoriseres på
1820 bekostning av de som leier den. Det er ikke tilfeldig hvem som står utenfor dagens
1821 boligmarked: De med lavest inntekt er de som eier minst. For mange er det ikke mulig eller
1822 aktuelt å eie egen bolig, og for disse er det avgjørende at fellesskapet sikrer et seriøst
1823 leiemarked med overkommelige leiepriser. Samtidig er et viktig mål for AUF å jobbe for at
1824 flere skal kunne eie sin egen bolig og at eierlinja i boligpolitikken ligger fast.

1825 Klimakrisa gjennomsyrrer alle deler av samfunnet, og også boligpolitikken må ta sin del av
1826 ansvaret. Framtidas boligmarked må være klimanøytralt og bidra til å ta vare på naturen vår.
1827 Med høy etterspørsel etter flere boliger krever det at vi bygger smart, bærekraftig, høyt og
1828 gjenvinner mer enn i dag. Samtidig må vi verne om sårbar natur, utvikle grønne lunger i
1829 eksostunge byer og ta vare på matjorda i distriktene. Skal framtidas boligmarked passe inn i
1830 nullutslippssamfunnet, må vi starte med en grønn boligpolitikk i dag.

1831 AUFs boligpolitikk må gjøre det mulig å bo og flytte i hele landet, enten man ønsker å flytte
1832 hjemmefra for første gang, bosette seg i etableringsfasen, eller bli gammel i en tilpassa
1833 bolig. Det er vår oppgave som sosialdemokrater å kjempe for en boligpolitikk som sikrer
1834 retten til et anstendig sted å bo gjennom hele livet og for hele landet.

1835 **AUFs boligpolitikk er utarbeidet etter følgende prioriterte hovedmål:**

- 1836 1. Alle mennesker skal være sikra trygge og rimelige boliger som gjør det mulig å
1837 leve frie og gode liv. Det er et viktig prinsipp for AUF at alle mennesker skal ha
1838 rett til et eget hjem.
- 1839 2. Boligpolitikken skal utjevne forskjellene mellom mennesker i samfunnet.
- 1840 3. Vi skal flytte makta over boligpolitikken og utviklingen vekk fra kapitalkreftene og
1841 til vanlige folk og fellesskapet.
- 1842 4. Boligpolitikken må gjøre det mulig å bo, leve, studere og arbeide i hele Norge og
1843 i alle deler av livet.
- 1844 5. Boligpolitikken skal være bærekraftig og sikre en grønn fremtid.

1845 **2. Det må bygges flere boliger**

1846 **2.1 Raskere reguleringsprosesser**

1847 Det har skjedd en dramatisk prisvekst i boligmarkedet i Norge. Den enorme prisveksten
1848 bidrar til et trangere boligmarked der mange ikke får muligheten til å slippe til. Derfor må det
1849 bygges flere boliger i takt med befolkningsveksten.

1850 I tillegg bidrar det til at de som allerede eier egen bolig har muligheten til å tjene stort på
1851 prisutviklingen i markedet, noe som igjen skaper store forskjeller og gir dårligere bomiljø i
1852 utleieboliger.

1853 **AUF vil:**

- 1854 ● Bygge flere boliger i et raskere tempo enn i dag for å øke tilbudet av boliger og
1855 dempe prisutviklingen.
- 1856 ● Gjennomgå plan- og bygningsloven for å se på hvordan reguleringsprosessene kan
1857 skje i et høyere tempo enn i dag.
- 1858 ● At kommunene i større grad bruker sin kommunale forkjøpsrett i plan- og
1859 byggningsloven for å sikre seg adgang og kontroll over flere boliger.
- 1860 ● Endre plan- og bygningsloven så det åpnes for å regulere ulike typer boliger inn i de
1861 enkelte regulerings sakene, for eksempel ved å gi kommunene mulighet til å stille
1862 krav om at en andel av boligene skal være sosial boligbygging.
- 1863 ● Stille strengere krav til utbygging av boliger i forbindelse med byvekstavtaler.
- 1864 ● At kommuner må ha mulighet til å stille krav om at regulerte boliger skal bygges
1865 innen en gitt tidsfrist.

1866 **2.2 Boligbygging for klima og natur**

1867 Klima- og naturkrise preger alle deler av samfunnet vårt, også i boligpolitikken. AUF mener
1868 det er naturlig at vår måte å bygge, utvikle og leve på fremover, henger sammen med
1869 hvordan vi løser krisa.

1870 Klimaendringene gjør at det må bygges med klimavennlige materialer og på en måte som
1871 gjør byggene våre mer energieffektive. Flere bygg må gjenvinnes der det er best for klimaet,
1872 og utviklingen av boliger må være en del av løsningene på problemet.

1873 Naturkrise stiller strenge krav til at vi bygger boliger med omhu og for framtida. I mange
1874 kommuner står man i en spagat mellom utbygging og vern av matjord eller sårbar natur. I
1875 disse sakene mener AUF at hensynet til matjord og sårbar natur må veie tyngst, og at
1876 kravene til vern må være ufravikelige.

1877 **AUF vil:**

- 1878 ● Gjøre det enklere for utbyggere å bygge klimavennlig ved å gi økonomiske insentiver
- 1879 til alle som ønsker å satse på nye, miljøvennlige løsninger innenfor bygg og
- 1880 eiendom.
- 1881 ● Fortette mer der det er hensiktsmessig, bygge høyere og rundt kollektivknutepunkt.
- 1882 ● Ha som mål at alle byggeplasser skal være fossilfrie innen 2025.
- 1883 ● At kommunene skal ha planer for gjenvinning av bygg.
- 1884 ● Øke energieffektiviteten i bygg, blant annet ved å forby fossil oppvarming, stille krav
- 1885 om bruk av isolasjon som lagrer karbon og kan gjenvinnes, bruke fjernvarme i alle
- 1886 store boligprosjekter og opprette belønningsprogram til kommuner og byggherrer
- 1887 som bygger plusshus.
- 1888 ● Øke tilskuddet til bygging av solcellepanel og at flere bygg skal bygges med grønne
- 1889 tak.
- 1890 ● At alle nye offentlige bygg skal være energieffektive eller plusshus, bygges i norsk
- 1891 massivtre og bygges etter ambisiøse miljøstandarder.
- 1892 ● Styrke vernet av myr, våtmark og annen sårbar natur, og innføre statlige
- 1893 retningslinjer for å begrense utbygging av disse områdene, blant annet i plan- og
- 1894 bygningsloven.
- 1895 ● Innføre ambisiøse mål for jordvern.
- 1896 ● At det ved dispensasjonssøknader fra jordvernet må stilles krav om at kommunene
- 1897 utreder bruk av alternative arealer eller fortetting av bygningsmassen.
- 1898 ● Opprette flere grønne parker og lunger i bytette strøk.
- 1899 ● Innføre krav til energieffektivisering i forbindelse med renovering av eksisterende
- 1900 bygg.
- 1901 ● Øke bevilgningene gjennom Enova til fornybar varmeproduksjon i alle typer bygg
- 1902 slik at alle kvalifiserte søkere kan få tilsagn raskt og støttebeløpet økes.
- 1903 ● Iverksette en kompetansereform i byggenæringa med fokus på både energieffektive
- 1904 bygg og bygningsintegreerte energiløsninger.

- 1905 ● Fravike kravet om parkeringsplass for boliger der det tilrettelegges for bildeling.
- 1906 ● At det som et lett i å ta arbeidet med å ta boligbygginga inn i det grønne skiftet, skal
- 1907 innføres strenge krav til sykkelparkering og -oppbevaringsplass, og til infrastruktur
- 1908 for elbillading.

1909 **3. Få unge inn på boligmarkedet**

1910 Med økende boligpriser og høye krav til egenkapital er det nærmest blitt umulig for unge å

1911 komme inn på boligmarkedet. Dem som får kjøpt bolig i ung alder, er dem som har

1912 pengesterke foreldre eller som har høy inntekt. AUF mener det er grunnleggende urettferdig

1913 at det kun er de mest velstående av oss som kan klare å komme seg inn på boligmarkedet

1914 som ung. AUF vil at det skal bli lettere å komme inn på boligmarkedet for alle, uavhengig av

1915 inntekten din eller av inntekten til foreldrene dine.

1916 **3.1 Lettere å flytte hjemmefra**

1917 Det kan virke nærmest som en umulig oppgave å klare å spare for å nå kravene til

1918 egenkapital med dagens høye boligpriser. Alt for mange unge er avhengig av hjelp fra sine

1919 foreldre for å kunne ha råd til å kjøpe sin første bolig, noe AUF mener er svært urettferdig.

1920 Samtidig som boligprisene må bli lavere, vil en løsning være å hjelpe unge med startlån og

1921 boligtilskudd fra Husbanken.

1922 **AUF vil:**

- 1923 ● Øke borteboer- og reisestipendet, samt senke grensen for inntektsavhengig stipend.
- 1924 ● Opprette flere offentlige hybler og elevboliger som er tilpasset elever som må flytte
- 1925 hjemmefra for å gå på VGS. Krav om universell utforming skal være ivaretatt.
- 1926 ● Doble bevilgningene til Husbanken i dagens statsbudsjett og styrke dem som en
- 1927 boligsosial aktør.
- 1928 ● Styrke startlånsordningen fra Husbanken slik at flere kan få startlån fra kommunen
- 1929 ● Styrke ordningen med kommunale boligtilskudd for privatpersoner.
- 1930 ● At vertskommuner skal gi bo-garanti for borteboere som flytter til kommunen for
- 1931 videregående opplæring.

1932 **3.2 Boligsparing for unge**

1933 Den norske eierlinja har lenge stått støtt og boligeiere favoriseres gjennom skattesystemet.

1934 Det er derfor viktig at det legges til rette for at unge også kan komme inn på boligmarkedet.

1935 Men høye boligpriser og krav om egenkapital gjør det vanskelig for mange unge å kjøpe

1936 bolig.

1937 BSU-ordningen er den mest effektive måten for unge å spare til bolig og et godt virkemiddel

1938 for å få unge inn på boligmarkedet. I dag kreves det mye i egenkapital hvis man skal kjøpe

1939 bolig. Ordningen gir unge en god mulighet til å spare opp til egenkapital, gjennom den

1940 høyeste renten det er mulig å få, samt skattefradrag. Dette gjør at BSU-ordningen gir unge
1941 et stort fortrinn når de skal inn på boligmarkedet.

1942 BSU-ordningen er et godt verktøy for å få unge inn på boligmarkedet. Men i dagens ordning
1943 kan man beholde BSU-kontoen sin etter at man har kjøpt bolig. Hele 39 prosent av de som
1944 sparer i BSU eier allerede bolig. I følge SSB står denne gruppen for nesten halvparten av
1945 skattelettene i BSU-ordningen. AUF i Akershus mener BSU-ordningen først og fremst skal
1946 være et verktøy for å få unge inn på boligmarkedet. Derfor må ordningen spisses og fjernes
1947 for de som allerede eier bolig.

1948 **AUF vil:**

- 1949 ● Videreføre BSU-ordningen.
- 1950 ● Fjerne ordningen for de som allerede eier bolig.

1951 **DISSENS - mindretallet ved Sigrid Bjerke, Endre Toft og Fawzi Warsame ønsker å**
1952 **erstatte kapittel 3.2 Boligsparing for ungdom med følgende brødtekst og kulepunkt:**

1953 Boligsparing for ungdom (BSU) er en spareordning som tilbys av de fleste banker i Norge.
1954 Med BSU opprettes en egen konto i en bank hvor beløpene som settes inn gir
1955 skattefordeler. Rentebetingelsene på BSU-kontoen er normalt betydelig høyere enn det
1956 banken tilbyr for vanlige høy-rente sparekontoer.

1957 Med BSU kan man spare opptil 25.000 kroner i året og få et skattefradrag på 20 % av
1958 summen. Til sammen kan man spare 300.000 kroner. Problemet med ordningen er at den i
1959 liten grad treffer de med lavest inntekt. Dette kommer tydelig frem i Scheel-utvalgets
1960 rapport. Foreldre med god råd setter ofte av penger til barna, om ungdom som tjener godt
1961 får et skattefradrag som lavtlønte ikke kan benytte seg av. Tall viser at seks av ti får hjelp av
1962 familien til å fylle BSU-kontoen.

1963 AUF kan ikke akseptere at staten i milliardklassen subsidierer unge som allerede har gode
1964 forutsetninger for å komme inn på boligmarkedet. Vi må sørge for at vi har ordninger som
1965 der alle skal ha muligheten til å komme inn på boligmarkedet - ikke bare subsidiere noen få.

1966 **AUF vil:**

- 1967 ● Fjerne BSU-ordningen.
- 1968 ● Bruke midlene til å styrke husbanken og andre boligpolitiske tiltak.

1969 **3.3 Studentboliger**

1970 De siste årene har antallet studenter økt betraktelig. Det betyr at antallet studentboliger må
1971 gjøre det samme for å dekke behovet for et sted å bo. Men i dag er det kun litt over 14
1972 prosent av studentene som bor i en studentbolig. Mangelen på nok boliger fører til at
1973 mange må ty til det private markedet for å få et tak over hodet. Der møter man ofte på dyre

1974 og urimelige priser av useriøse utleiery. AUF mener vi må bygge flere studentboliger slik vi
1975 letter leiemarkedet for andre leietakere og gjør det rimeligere for studenter å bo.

1976 **AUF vil:**

- 1977 ● Definere studentboliger som et eget arealform i plan- og bygningsloven, og at kun
- 1978 slike boliger kan kalles studentboliger i reguleringsplanarbeid.
- 1979 ● At studentskipnader skal fortsette å være ansvarlig for utbygging.
- 1980 ● Bygge 5000 studentboliger i året frem til man oppnår en nasjonal dekningsgrad på
- 1981 50 prosent.
- 1982 ● Tilskuddet til samskipnadene skal økes til 50 prosent av de totale bygge- og
- 1983 tomtkostnadene ved bygging av nye studentboliger.
- 1984 ● At det bevilges et årlig tilskudd som skal gå til vedlikehold av studentboliger.
- 1985 ● At alle kommuner skal ha et alternativt boforhold til de studentene som står uten
- 1986 bolig til studiestart helt til de finner bolig, etter modell fra blant annet Trondheim.

1987 **4. Et mer anstendig utleiemarked**

1988 I et samfunn innstilt på at selveid bolig alltid skal være målet, har utleiemarkedet blitt en
1989 lekeplass for private utleiery. I frykt for å forsømme eierlinja i boligpolitikken har det blitt
1990 ansett som et marked folk kun skal være i en begrenset periode og at man derfor ikke
1991 burde prioritere å styrke det. Dette har etterlatt de som leier, hvorav unge og aleneforeldre
1992 med små barn utgjør den største gruppen, i et uanstendig leiemarked dominert av usosiale,
1993 private utleiery.

1994 AUF mener det trengs drastiske grep for å sikre et mer anstendig leiemarked. For å redusere
1995 det sosiale skillet mellom gruppene som eier og de som leier, må man sette inn drastiske
1996 reguleringstiltak og andelen private utleieaktører må begrenses. Det offentlige må ta en
1997 større rolle på leiemarkedet for å sikre stabilitet for alle som bor i en leiebolig, og leieprisene
1998 må ned.

1999 **AUF vil:**

- 2000 ● At det opprettes flere ikke-kommersielle utleieboliger som leies ut av enten staten,
- 2001 kommunene eller private, ideelle utleieselskap.
- 2002 ● Gjennomgå lovverket og systemet for husleiefastsettelse med mål om lavere husleie
- 2003 på det private leiemarkedet.
- 2004 ● Revidere hele husleieloven for å sikre dagens leietakere sterkere rettigheter.
- 2005 ● Innføre et registerkrav for alle private utleiery slik at det blir lettere å føre kontroller
- 2006 for boliger som i dag leies ut.
- 2007 ● Vurdere å opprette et utleietilsyn, på lik linje med arbeidstilsynet, for å ivareta
- 2008 bomiljøene og lovverket i private utleieboliger.
- 2009 ● Opprette husleietvistutvalg i alle regioner.
- 2010 ● Vurdere opprettelsen av kollektive foreninger for leietakere som kan forhandle
- 2011 husleie, etter modell fra andre Europeiske byer.

- 2012 ● Bevilge mer penger til juridisk bistand for leietakere og styrke organisasjoner som
- 2013 arbeider med dette.
- 2014 ● Opprette flere ordninger som bistår enkeltpersoner med hjelp til å betale depositum.
- 2015 ● Sette inn tiltak for å hindre diskriminering på leiemarkedet.
- 2016 ● Innføre skattefradrag på slitasje på utleiebolig.
- 2017 ● Det skal etableres en nasjonal database hvor leietakere kan rangere
- 2018 utleieselskapene.

2019 **5. Sosiale boligløsninger for alle**

2020 **5.1 En tredje boligsektor**

2021 I dag er Norge et av få europeiske land uten en tredje boligsektor. En tredje boligsektor
 2022 fungerer som en mellomvei mellom det offentlige og det private boligmarkedet, for
 2023 eksempel gjennom at kommunen eier en del av boligen eller der deler av husleia betales til
 2024 kommunen som nedbetaling på huslån. På den måten kan flere få én fot innenfor
 2025 boligmarkedet, heller en begge utenfor.

2026 AUF mener en nasjonal, subsidiert, sosial boligsektor er et nødvendig tillegg til den private
 2027 og den kommunale sektoren for å forhindre sosiale forskjeller og få flere til å eie egen bolig.
 2028 Derfor må vi se til andre land med en aktiv tredje sektor, for nytenkende og offensive tiltak
 2029 for å forhindre sosiale forskjeller forårsaket av den private sektoren. I tillegg trengs det for å
 2030 lette presset av den kommunale sektoren. AUF mener at staten må legge frem en nasjonal
 2031 plan for en tredje boligsektor og at det haster for kommunene å komme i gang med
 2032 prosjekter.

2033 Selv om en tredje boligsektor fungerer som et viktig supplement til den offentlige og den
 2034 private boligsektoren, er det viktig at dette ikke blir en hvilepute for de strukturelle
 2035 reformene som trengs i boligpolitikken.

2036 **AUF vil:**

- 2037 ● At staten skal legge frem en nasjonal plan for en tredje boligsektor og forslag til
- 2038 hvilke lovendringer som må gjøres for at dette enklere kan gjennomføres i
- 2039 kommune-Norge.
- 2040 ● At alle kommuner skal gjennomføre prosjekter med en tredje boligsektor tilpasset
- 2041 sine kommuner, som for eksempel leie til eie, innsats for leie eller etablererboliger.
- 2042 ● Lage arenaer for erfaringsutveksling av forsøk med tredje boligsektor mellom det
- 2043 offentlige, boligbyggerlag og private utbyggere for å stimulere til flere forsøk.
- 2044 ● Lage et rammeverk for organisering av nabotomteler etter modell fra London.
- 2045 ● Sette krav om at kommunen alltid skal ha forkjøpsrett på en avtalt andel av nye
- 2046 boligfelt.

2047 **5.2 Kommunale boliger**

2048 Kommunale boliger er en viktig og sosial boligløsning for mange, særs mennesker i
2049 vanskelige livssituasjoner. I alt for mange kommuner er det ikke nok boliger til alle som
2050 trenger dem, og det setter alt for ofte grupper opp mot hverandre. Siden mennesker i
2051 kommunale boliger allerede ofte er i vanskelige sosioøkonomiske situasjoner, er det viktig at
2052 boligen ikke medfører ytterligere sosiale forskjeller eller stigmatisering. AUF mener at
2053 kommunale boliger må være tilgjengelig for de som trenger det og at de skal gi trygge liv.

2054 **AUF vil:**

- 2055 ● Doble den statlige bostøtteordningen og sørge for at den følger boligprisutviklingen
2056 hvert år.
- 2057 ● Innføre utbytteforbud for kommunale boliger, og at alt eventuelle overskudd fra utleie
2058 skal gå tilbake til oppussing og sikre gode bomiljøer.
- 2059 ● Jobbe mot innføring av gjengs leie i alle kommuner, for heller å sikre rimelige og
2060 forutsigbare leiepriser i alle kommunale boliger.
- 2061 ● Gå bort fra tendensen til å opprette kommunale boliger i blokker eller tett med
2062 hverandre, og utvikle balanserte nabolag med både private og kommunale boliger.
- 2063 ● Sikre god spredning av kommunale boliger innad i alle kommuner for å minske
2064 forskjellene mellom lokalsamfunn og nabolag.
- 2065 ● Fjerne 3-årskontrakter eller andre kortsiktige leiekontrakter og erstatte dem med
2066 leiekontrakter som er langsiktige eller tidsubestemte.
- 2067 ● Sikre universell utforming på alle kommunale boliger.
- 2068 ● Innføre en egen forskrift for kommunale boliger for å sikre sårbare leieboere mer
2069 botrygghet og et bedre bomiljø.
- 2070 ● At flere kommuner etablerer flere utleieboliger med kommunal tilvisningsrett etter
2071 modell fra Oslo.
- 2072 ● Jobbe for at alle kommunale utleiegårder oppretter gårdsstyrer for å ivareta
2073 leietakerne.
- 2074 ● Ha kontinuerlig oppfølging av alle leietakere i kommunal bolig for å kartlegge
2075 mulighetene til å komme seg over på det private leie- eller eiemarkedet og gi mer
2076 tilskudd til dette oppfølgingsarbeidet.

2077 **5.3 Boliger for alle**

2078 Alle skal ha rett på en bolig som funker for dem selv - uavhengig av funksjonshemming eller
2079 andre spesielle behov. Det må være opp til staten og kommunene å sørge for at det ikke blir
2080 unødvendig problematisk å få tilpassede boliger etter behov.

2081 Kun 10 % av den norske boligmassen er tilgjengelig og under 1 % av husholdningene bor i
2082 en bolig der alle sentrale rom er tilgjengelig for rullestolbrukere. Mange har begrenset
2083 mulighet til å besøke andre og ha et sosialt liv.

2084 AUF vil sikre en boligpolitikk som er tilpassa ulike mennesker med ulike behov gjennom
2085 hele livet.

2086 **AUF vil:**

- 2087 ● Sikre reell universell utforming, uten utvidet adgang til dispensasjon.
- 2088 ● At boligtilpasningstilskuddet og heilstilskuddet må økes. Alle kommuner må tilby
- 2089 ordningene og retningslinjene for tildeling må følges i kommunene.
- 2090 ● At man skal kunne få boligtilpasningstilskudd på grunnlag av funksjonshemming i
- 2091 nær familie.
- 2092 ● At kommunale bofellesskap for funksjonshemmede ikke får særplassering, men
- 2093 plasseres i ordinære boligfelt.
- 2094 ● At det innføres sanksjonsmuligheter mot kommuner som ikke overholder regelen om
- 2095 maks fire enheter per bofellesskap for utviklingshemmede, og som plasserer unge
- 2096 med nedsatt funksjonsevne på sykehjem.
- 2097 ● Det bør satses mer på velferdsteknologi og tjenestesinnovasjon slik at boligene blir
- 2098 mer tilpassa mennesker med særskilte behov.
- 2099 ● Legge til rette for nye boformer som fungerer som møteplasser på tvers av alder,
- 2100 blant annet ved å gjennomføre flere forsøk med å ha studentboliger i tilknytning til
- 2101 sykehjem- og omsorgsboliger hvor studenter kan leie en rimelig hybel mot å delta
- 2102 med for eksempel sosiale aktiviteter med beboerne.
- 2103 ● Lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse.
- 2104 ● At det innføres en rett til midlertidig botilbud til bostedsløse, samt sanksjonsmulighet
- 2105 om kommuner og NAV ikke sikrer botilbud for bostedsløse.
- 2106 ● At alle uføre som lever på minsteytelser må komme inn under bostøttens
- 2107 inntektsgrenser, og det må sikres at unge uføres minsteytelse samordnes med
- 2108 bostøttens inntektsgrenser for unge uføre.
- 2109 ● Ha en spredt bosetting av flyktinger i hele landet og innad i kommunene for å sikre
- 2110 god integrering og gode bomiljøer.
- 2111 ● Øke ordninger som startlån, boligtilskudd og bostøtte for å sørge for at flere
- 2112 nyankomne med lav inntekt får muligheten til å komme inn i boligmarkedet.

2113 **6. En radikal skattereform for et mer rettferdig boligmarked**

2114 Arbeiderbevegelsen har alltid kjempet for at alle skal ha muligheten til å eie egen bolig.

2115 Eierlinja bidrar til frihet for enkeltmennesker ved å gi trygghet og forutsigbarhet til alle som
2116 eier egen bolig. For AUF er det avgjørende at eierlinja i boligpolitikken ligger fast og at det
2117 overordna målet fortsatt må være at flere skal eie egen bolig.

2118 Likevel har dagens boligpolitikk skapt store forskjeller mellom de som allerede har kommet
2119 inn på boligmarkedet og de som står utenfor. Denne politikken støttes oppunder av et
2120 skattesystem som subsidierer de som allerede eier bolig, heller enn de som trenger å
2121 komme seg inn på eiemarkedet. Med særordninger i skattesystemet subsidierer vi

2122 boligeiere med milliarder av kroner hvert eneste år, og bidrar til å presse boligprisene
2123 oppover.

2124 De med lavest inntekt er også de som eier minst. Hvem som har mulighet til å kjøpe seg
2125 bolig avgjøres av arv og sosial bakgrunn, og antallet som får hjelp av foreldrene sine har
2126 doblet seg de siste årene. AUF mener at mangelen på styring i boligpolitikken gjør at de
2127 som har et dårlig utgangspunkt får det enda vanskeligere, og at dagens politikk straffer de
2128 som ikke har mulighet til å kjøpe egen bolig.

2129 Dagens boligmarked fungerer som en forskjellsmaskin, og bidrar til tydelige, økte forskjeller.
2130 For AUF vil det alltid være viktigst å sikre dem med et vanskeligere utgangspunkt i
2131 boligmarkedet, og vi mener at skattesystemet må legges opp så vi gir flere mulighet til å
2132 kjøpe sin egen bolig. Derfor vil AUF reformere skattesystemet i Norge.

2133 **6.1 Vri skattesystemet fra skattlegging av inntekt til bolig**

2134 Målet om at flest skal eie egen bolig har gjort at flere har kunnet dra nytte av prisutviklingen
2135 i økonomien, og i Norge eier svært mange sin egen bolig. Likevel er utfordringen med et
2136 skattesystem som subsidierer boligeiere, at systemet gjør det enda vanskeligere for dem
2137 som står utenfor. Det vil AUF gjøre noe med.

2138 Den lave beskatningen av bolig bidrar også til mindre stabilitet i norsk økonomi. Når
2139 lønnsomheten i boliginvesteringer øker, minsker interessen i å investere i arbeidsplasser
2140 eller næringsliv. Det er dumt for økonomien fordi en bolig ikke skaper verdier som
2141 samfunnet kan ha dra nytte av slik en arbeidsplass kan. De store investeringene i
2142 boligsektoren bidrar til å skape en stor boble, og når låneopptakene samtidig øker gir det
2143 stor ustabilitet.

2144 Det er mange grunner til at bolig bør beskattes hardere. For oss i AUF er det en selvfølge at
2145 store boligspekulanter i større grad må bidra til fellesskapet. Det demper prisene på
2146 boligmarkedet, og bidrar til mer rettferdig fordeling. Men skal de store forskjellene som
2147 dagens boligpolitikk bidra til å skape bli mindre, må skattesystemet vris til at inntekt
2148 skattlegges mindre mot at bolig skattlegges mer. Alle boliger må skattlegges i større grad
2149 enn i dag, og investeringsboliger som ikke fungerer som hjem, må skattlegges betydelig
2150 høyere.

2151 Økt beskatning av eiendom må ses i sammenheng med andre skatteordninger. AUF mener
2152 det er gode argumenter for at eiendom bør utgjøre en mye større andel av de samlede
2153 skatte- og avgiftsinntektene i Norge. Det bør være mer lønnsomt å arbeide og investere i
2154 økonomien, og mindre lønnsomt å spekulere i bolig og presse boligprisene opp. På den
2155 måten kan vi skape et skattesystem som gir like muligheter til alle.

2156 **6.2 Eiendomsskatt**

2157 Eiendomsskatten er en skatt som betales basert på verdien til eiendommen du besitter, og
2158 skatten er frivillig å innføre for kommunene. Inntektene tilfaller kommunen eiendommen er
2159 lokalisert i. Skatten har god utjevneende effekt og gir gode inntekter til kommunene. Derfor
2160 mener AUF at eiendomsskatten må bli obligatorisk for landets kommuner, med rom for
2161 lokale justeringer.

2162 **AUF vil:**

- 2163 ● at eiendomsskatten må bli en obligatorisk nasjonal skatt hvor inntektene tilfaller
2164 skattekommunen.
- 2165 ● at kommunene skal få handlingsrom til å gjøre lokale tilpasninger av
2166 eiendomsskatten som bunnfradrag, promillesats og andre nødvendige, lokale
2167 tilpasninger.
- 2168 ● at beregningsgrunnlaget må økes til 100 % for alle typer boliger.
- 2169 ● at den maksimalt tillatte promillesatsen må tilbakeføres til 9 promille.
- 2170 ● at kun Skatteetaten skal kunne beregne skattegrunnlaget på boliger.
- 2171 ● at det skal være full eiendomsskattesats på investeringsboliger.

2172 **DISSENS – mindretallet ved Aleksandra Seljeseth og Mona Dia vil fjerne brødtekst “Derfor**
2173 **mener AUF at eiendomsskatten må bli obligatorisk for landets kommuner, med rom for**
2174 **lokale justeringer.” og tilhørende kulepunkt, og erstatte med kulepunkt:**

- 2175 ● at eiendomsskatt fortsatt skal være en valgfri, kommunal skatt.

2176 **6.3 Skatt på investeringsboliger**

2177 For AUF er det et grunnleggende prinsipp at de som har de største formuene også skal
2178 bidra mest til fellesskapet. Formuesskatten er blant de mest effektive og omfordelende
2179 skattene vi har i Norge. Likevel gir formuesskatten klare fordeler til landets boligspekulanter.
2180 Det mener AUF er galt. Vi mener at det ikke skal lønne seg å spekulere i bolig og ønsker
2181 derfor å fjerne særreglene for boligspekulantene når formuesskatten skal betales.

2182 **AUF vil:**

- 2183 ● øke ligningsverdien på primærbolig til 80 % og investeringsboliger til 100 %.
- 2184 ● øke ligningsverdien på fritidseiendom til 100 %.
- 2185 ● Øke ligningsverdien på primærboliger i formuesskatten, men samtidig se på om
2186 bunnfradraget samtidig bør økes.
- 2187 ● Utrede flere muligheter for å kunne beskatte sekundærboliger mer.
- 2188 ● Vurdere å innføre utleieplikt for boliger som ikke defineres som ferieboliger i
2189 pressområder der boliger kjøpes som investeringsobjekter.

2190 **6.4 Rentefradraget**

2191 Alle får skattefradrag for de rentene man betaler av lån i dag. Den største utgiften for staten
2192 er knyttet til boliglån. I utgangspunktet var rentefradraget en måte å styrke eierlinjen på,
2193 men dette er en ordning som koster staten flere titalls milliarder kroner, samtidig som den
2194 utelukkende bidrar til å subsidiere de som allerede eier egen bolig. AUF kan ikke akseptere
2195 at vi bruker milliarder av kroner på å subsidiere en galopperende gjeldsvekst i Norge og en
2196 ordning som er grunnleggende urettferdig. Det er både urettferdig og usunt for økonomien.

2197 **AUF vil:**

- 2198 • Sette et makstak for rentefradrag på primærbolig på lån opptil 2 millioner kroner.
- 2199 • Fjerne rentefradraget for sekundærboliger.

2200 **6.5 Dokumentavgift**

2201 Når man kjøper en selveierbolig må man betale en særskatt på 2,5 prosent av det boligen
2202 koster i dokumentavgift til staten. Dette rammer særlig unge i alderen 20 til 30 år.
2203 Dokumentavgiften gjør terskelen enda høyere for å komme inn på boligmarkedet samtidig
2204 som den gjør det enda vanskeligere økonomisk for de som må flytte.

2205 I dag står dokumentavgift for betydelig bidrag til fellesskapet. For AUF er det viktig at
2206 dokumentavgiften innordnes på en slik måte at den ikke straffer personer som for første
2207 gang kjøper sin egen bolig.

2208 **AUF vil:**

- 2209 • Gjøre dokumentavgiften mer rettferdig og progressiv. Boliger solgt for inntil 2
2210 millioner må fritas for dokumentavgift. Boliger solgt for inntil 5 millioner settes til 1,5
2211 %. Boliger solgt for mellom 5 og 10 millioner settes til 2,5 %. Boliger solgt for mer
2212 enn 10 millioner betaler 3,5 % dokumentavgift.
- 2213 • Alle investeringsboliger betaler flatt 3,5 % i dokumentavgift.

2214 **7. Boligpolitikk i distriktene**

2215 AUF ser verdien av en boligpolitikk tilpasset utfordringene folk i hele landet står overfor. En
2216 rettferdig boligpolitikk og gode boforhold er vel så viktig i distriktene som i byene. Likevel
2217 ser vi en forskjell på hvilke utfordringer man møter. En særskilt utfordring i distriktene er
2218 fraflytting og urbanisering til de store byene. Derfor må AUF ha som mål å skape attraktive
2219 boområder i hele Norge.

2220 En boligpolitikk for hele landet handler ikke bare om attraktive boligområder, det handler
2221 også om å skape gode lokalsamfunn i hele Norge. Finnes det ikke arbeidsplasser eller

2222 muligheter i hjemkommunen, blir terskelen for å flytte tilbake for høy. Det er avgjørende at vi
2223 skaper verdier og utvikling i store og små lokalsamfunn for å gi like muligheter til alle.

2224 Ungdom trenger bedre boligløsninger i distriktene. AUF mener det er avgjørende å rette en
2225 større del av verktøykassa mot denne gruppen for å sørge for varierte
2226 alderssammensetninger i alle lokalsamfunn.

2227 **AUF vil:**

- 2228 ● Sikre en helhetlig distriktspolitikk som gjør det mulig å leve godt utenfor
2229 byområdene ved å sikre arbeidsplasser, helsetilbud, næringsliv,
2230 utdanningsinstitusjoner og kulturliv i hele Norge.
- 2231 ● At kommunene skal legge til rette for flere boligområder tilpasset ungdom.
- 2232 ● At det skal bygges boliger i distriktene som egner seg for førstegangskjøpere og for
2233 unge som er usikre på om de vil etablere seg i kommunen.
- 2234 ● At staten skal bidra til finansiering for kommuners strategiske tomtekjøp i distriktene
- 2235 ● At staten utvikler en nasjonal plan for bosetting i distriktene.
- 2236 ● At kommunen skal legge vekt på hvilke boligpreferanser unge som bor utenfor
2237 kommunen har og prøve å imøtekomme unges behov.
- 2238 ● At det gjennomføres flere prosjektordninger med tilflytningskontorer og
2239 bygdemeklere.

2240 **8. AUFs 10 krav til kommunene**

- 2241 1. Innføre utbytteforbud for kommunale boliger, jobbe mot gjengs leie, og at alt
2242 eventuelle overskudd fra utleie skal gå tilbake til oppussing og sikre gode bomiljøer.
- 2243 2. Gjennomfør prosjekter med en tredje boligsektor tilpasset sin kommune, som for
2244 eksempel leie til eie, innsats for leie eller studentboliger i tilknytning til sykehjem og
2245 omsorgsboliger.
- 2246 3. At alle nye offentlige bygg skal være plusshus, og at flere bygg skal bygges med
2247 solcellepanel og grønne tak.
- 2248 4. At kommuner med studiesteder skal sikre studenter i kommunen som står uten bolig
2249 ved studiestart et alternativt boforhold helt til de finner egen bolig, samt innføre
2250 bo-garanti i vertskommuner for borteboere som flytter for å ta videregående
2251 utdanning.
- 2252 5. Fjerne 3-årskontrakter eller andre kortsiktige leiekontrakter i kommunale boliger og
2253 erstatte dem med leiekontrakter som er langsiktige eller tidsubestemte.
- 2254 6. Sikre universell utforming ved alle nybygg, offentlige institusjoner og student- og
2255 elevboliger.
- 2256 7. At all utbygging i kommunen må være variert for å sikre nabolag der ulike
2257 mennesker møtes på tvers av bakgrunn og for å utjevne forskjeller mellom folk
- 2258 8. Innfør eiendomsskatt.
- 2259 9. Øke satsninga på velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon i kommunen for å sikre
2260 tilpassa boliger til ulike behov.

- 2261 10. Bruke den kommunale forkjøpsretten i plan- og bygningsloven for å sikre seg
2262 adgang og folkestyre over flere boliger.